

אגרת 17 רואה אור במתכונת מורחבת. הוספנו כתבות וסקרים והיסטוריה. חברי האקדמיה והאנשי המעורבים בעולותיה מזמינים לכתוב ולדוחות. נשמה לקבל גם תגבות והצעות. אגרת 18 תראה אור במאי 2000.

הערכות

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

רחוב ז'בוטינסקי 43,
יכיר אלברט איינשטיין,
ירושלים 91040
טלפון 02-5676222
פקsimיליה 02-5676242
דו"ר אלקטורי
tzivoni@academy.ac.il
אינטרנט www.academy.ac.il

הערכות: ד"ר לאה צבעוני

תמונת השער: אילוסטרציה מתוך הספר
שירות בני מערבא מאת יוסף יהלום
OMICHAEL SOKOLOWICH בהוצאת האקדמיה

התוכן

2 ידיעות בקצרה

3 הפעולות המדעית

- ◆ הצלפות ישראל למתוך האירוופי לקרינת הסינכרוטרואן
- ◆ תל"ם הפורם לתשתיות לאומיות מחקר ולפיתוח
- ◆ אנרגיות גבוהות
- ◆ תפקיד "אוניברסיטת המחקר" בעיצוב עתידה של מדינת ישראל
- ◆ מגוון המתנים והאוספים הביולוגיים

10 דברי ברכה

- ◆ ברכות לפروف' יהושע בלאו

11 דברי זיכרון

- ◆ שלמה מורג ז"ל
- ◆ בת-שבע דה רוטשילד ז"ל
- ◆ חיים רוזן ז"ל
- ◆ טקס קריית רחוב על שם יהושע פראור
- ◆ התעניינותו של גרשם שלום במתמטיקה ובמדעי
- ◆ גרשם שלום והיהדות

18 מאמרים

- ◆ יהודו של ספר יצירה

22 מבט לעבר

- ◆ דוח על הישיבה ב-15 באוגוסט 1957 בביתו של רב אלוף יעקב דורין
- ◆ פגישה עם ראש הממשלה בעניין האקדמיות, 28 בנובמבר 1957
- ◆ פרופ' מנפרד אשנץ – אבי המיקרוביולוגיה בישראל
- ◆ רב-שיח על תולדות האקדמיה ותפקידיה, 19 ביולי 1984

29 ההוצאה לאור

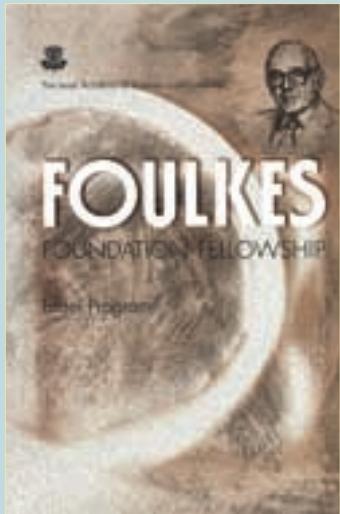

31 אירועים

32 חברי האקדמיה והמינהל

עלון פולקס

דו"ח המסכם פעילות של שבע-עשרה שנה הוגש להנהלת הקון בלונדון. הדוח מציג כמה וועשרה מדענים שזכו במלגות בשנים 1982-1999. קרן המלגות ע"ש פולקס נוסדה בבריטניה בשנת 1975. מטרתה לקדם את המחקר הרפואי באמצעות תמייה כספית בתלמידי מדעי החיים הלומדים גם רפואיים ובתלמידי רפואה. הלומדים גם מדעי החיים. הקון פועלת בישראל ובבריטניה. מדי שנה מעניקה הקון 5-8 מלגות תלת-שנתיות בסך 2,000-1,800 לירות שטרלינג לשנה. אחת לשושן שנים מעניקה הקון את פרס סנטה פולקס למלאכי פולקס מצטיין. בשנה האחרונות הופעלה גם תוכנית ביקורים באנגליה: מלאכי פולקס יוצאת להשתלמות או לעבודה במוסד מחקר באנגליה.

חוקרי הספרות היהודית בסדנה משותפת ישראל-חוון שנערכה באקדמיה במאי 1999 *Narrative Framing in Literature*

נסאי האקדמיות למדעים של ישראל ולטביה חותמים על הסכם לשיתוף פעולה מדעי בעת ביקור משלחת האקדמיה הישראלית בリga ביולי 1999.

חברים חדשים באקדמיה

חמשה חברים חדשים נבחרו לאקדמיה באספה הכללית בקייז תשנ"ט:

- פרופ' יורם גרונו**
- פרופ' אברהם גروسמן**
- פרופ' אלכס לויצקי**
- פרופ' שניאור ליפסזון**
- פרופ' יהנן פרידמן**

בחג החנוכה הם יישאו את הרצאות הבכורה שלהם באקדמיה.

קיבלה פנים באקדמיה לכבוד הנהלת איבר", הארגון לחקר המוח. כנס איבר"י נערך בארץ ביולי 1999.

אנו מתכבדים להודיעיכם כי אלבום הזיכרון לחברי האקדמיה שהלכו לעולמם מונח בחדר הספרייה בבית האקדמיה. אלבום תМОנות, תاريichi לידה ופטירה וציוון התפקידים שמילאו החברים באקדמיה.

המרכז הרפואי לקרינט הסינכrotateון

עדה יונת

על המבוקש להוכיח שהוא בקי ברצו ביצוע הניסוי ושותפותה הקרה הגדולה המוצעת בגראנובל חיונית להצלחת מחקרים. במילאים אחרות: על המשמש הפוטנציאלי לנסה היבט את בקשו, הנושא צריך להיות חשוב וחדישה לקרה מוקדמת וחזקה צריכה להיות מוכחת מעל כל ספק. ברור יכול כי על המשמש מוגלת החובה להפיק את המרב באופן הייעיל ביותר. בתקופת המדידה המשמשים יכולים ליהנות מהנקודות של הרדיודים צרפת רק בדרכם הקצרירה מבית ההארחה אל מקום הניסוי ועליהם להיות ערוכים לעובדה ימים וליל. אף על פי כן יש ביקוש רב לזכויות מדידה ולא מעט סירובים. מדענים ישראלים השתמשו במתוך גם לפניו הרציפות הפורמלית, בדרך כלל מתוך שיתוף פעולה עם מדענים שעמדו על אירופים שהתמודדו על זכייה בזמן מדידה. מ刹那 מדעני ישראל אף מצאו דרכם פרטיזניות להסתנן ולבצע מדידות עצמאו. כשבשתה השמוניה בישראל עמדת להרצף (בשנת 1998) גדרה הנוכחות הישראלית ושר העדות הישראלית זכו לאישור. לאחר ההרציפות מהרו מדענים רבים בארץ להגיש בקשה וחקן הגול אושר. משום כך במחצית השנייה של שנת 1999, השנה הראשונה לחברות הישראלית הרשמית, נרשמה ירידת במספר הביקשות והזכיות. אולם ברור שבדרכ כל המחוקרים אורכים שנים אחדות ורבים אינם מסתיעים בתוכן תקופת מדידה אחת. כמובן, היגים מבאים להתקדמות ופותחים צוהר לעוד

ועוד. הם גם מאפשרים שימוש בדגמים בעיתיים ורגילים במיוחד שבמעבר הלא ורק הוכרו כבלתי מתאימים לבדיקה. עם זה גילו כמה משתמשים כי עצמת הקרה המוסףת גבוהה מדי למערכות שם חokers וועל כן פנו למקורות חלשים יותר.

בסוף שנת 1998 הצטרפה ישראל ל-ESRF (European Synchrotron Radiation Facility) המתקן הרפואי לקרינט הסינכrotateון בגראנובל, צרפת. משלמות ההרציפות בראש וראשונה היא שמדענים ישראלים יכולים להתחזרות ולזכות בזמן מדידה במתקן זה. ESRF הוא מאייך חלקיים המאפשר את הפיכת הארגז הנוצרת על ידי תנועת החלקיים לקרה רנטגן. נתוני הרצאה מאפשרים יצירת קרייני רנטגן בעצמה ובארוכי גל המאפשרים מדידות שאין עוסקות בתורת החלקיים האלמנטריים וביבוקו האטום, כגון מחקר החומרם, ביולוגיה מבנית, אקוולוגיה ודיאגנוזטיקה. למעשה, זה הסינכrotateון הגדול הראשון בעולם שנבנה במיוחד כדי לאפשר ניסויים מתקדים בנושאים הנחשיים שלוים במאיצים שנבניהם בראש ובראשונה כדי לאפשר מדידות פיזיקליות. הסינכrotateון בגראנובל הוא מהמתקדמיים בעולם. הוא נפתח לניסויי הרצאה לפני כשש שנים ולניסויי אמת לפני ארבע שנים. הוא מסוג כ"דור שלישי" של הסינכrotateונים. המתקן מפיק קרינה יציבה בעלת עצמה ודרגת מיקוד גבוהה עד מאייך ועל כן מתאים לביצוע ניסויים דורשניים ביותר. אכן, כיוון מוצעים במתקן זה מחקרים מתוחכמים שפרצו את הגבולות שנחשבו מתקדמים ביותר לפני שנים מעטות. אלה עוסקים בתחוםים רבים ובهم קריסטלוגרפיה של מולקולות ענק ואיברים ביולוגיים, מעקב בזמן אמת אחר רקציותות אণומטיות, התנהלות חומרים צפופים במיאוד, הבנת התנהלות שטחים

בכל העולם יש רק שני מתקנים דומים: המתקן של ממשלת ארה"ב APS, שהחל לפעול לפני שנה וחצי, והתקן SPRING, שהקמו תסתיים בקרוב ליד אוסקה ביפן. מדען בכיר או צעיר זוכה בזמן מדידה ב-ESRF לאחר שהגיש בקשה מפורטת ובקשה נדונה בועדות בדיקה מחדרות. בנוסף לגישה המקובלת בכל היסינכrotateונים, הדורשת מצוינות מחקרית ובחרית נושאים בחזית המחקר,

תל"ם הפורום לתשתיות לאומיות למ"פ

על שם יי' נס

המייעץ לממשלה בנושאי מ"פ וטכנולוגיה ומתאים בין גופים ממשלתיים וגופים מתוקצבים הפועלים בנושאי מ"פ. לשתוקום מועצה לאומית למ"פ כגוף סטטוטורי יש לראות בפורום תל"ם, שהוקם לצורך שעה, מעין זרוע מבצעת של המועצה וחילק בלתי נפרד ממנה. עד שתוקום המועצה הלאומית למ"פ וכל עוד המשרדים המשלטניים והגופים הציבוריים מוסיפים לגולות רצון לשיתוף פעולה חיווי זה מוסף פורום תל"ם לפועל במתוכנותו הנוכחית לקידום התשתיות המדעית והטכנולוגית של מדינת ישראל.

פעולות פורום תל"ם 1997-1999

◆ בשנת 1997 זו הפורום בחצרופות ישראל לתוכנית המבוגרת החמשית של האיחוד האירופי והחליט על ה策טרופות ישראל למתוך הסינכטוריון האירופי ESRF. הביצוע הוטל על האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, וההסכם נחתם בשנת 1998.

◆ בשנת 1998 החליט הפורום על הקמת ועדת בדיקה מקצועית לעניין הקמת רשות אינטראנט ניסיוני מהדור השני – אינטראנט II ישראלי – ועל אימוץ מסקנותיה והמלצותיה. ביום הפרויקט בעיצובו וmobius על ידי מכב"א מרכז החישובים הביב-אוניברסיטאי.

שני הפרויקטים הגדולים האלה מתוקצבים מתוך תקציבי הגופים המרכזים את תל"ם.

◆ בשנת 1999 החליט הפורום תל"ם לבדוק את הצעת הוועדה לאנרגיה אטומית והמרכז למחקר גרעיני נחל שורק להקים מקורן נוירוטרונים חלופי לכור גרעיני באמצעות מטען פוטוניים ועל הקמת ועדת בדיקה מקצועית לעניין זה.

בשנת 1997 יזמה האקדמיה הלאומית למדעים את הקמת תל"ם במסגרת תפקידה על פי חוק לייעץ לממשלה ישראלי בנושאים מדעיים בעלי חשיבות לאומיות. בפורים זה משתפים יו"ר הוועדה לתכנון ולתקצוב של המועצה להשכלה גבוהה, המדען הראשית במשרד התעשייה והמסחר, מנכ"ל משרד המדע, ראש מפא"ת במשרד הביטחון, סגן ראש אגף התקציבים במשרד האוצר ונשיא האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים.

המטרות:

1. תיאום בין הגופים המרכזיים את הפורום בנושאי מחקר ופיתוח.
2. איגום משאבים מתקציבי הגופים המשותפים וקביעת אחריות ביצוע תשתיות מ"פ לאומיות.

התמיכה במ"פ ממוקמות באיראל קיימת בעיקר בעורך המחקר הבסיסי האיכותי המנהל ומתקצב על בסיס עקרונות תחרותיים ובעורך המ"פ המזרחי (חקלאות, תעשייה, ביטחון וכדומה) המנהל ומתקצב על בסיס צרכיים וצפוי לישומים מוגדרים.

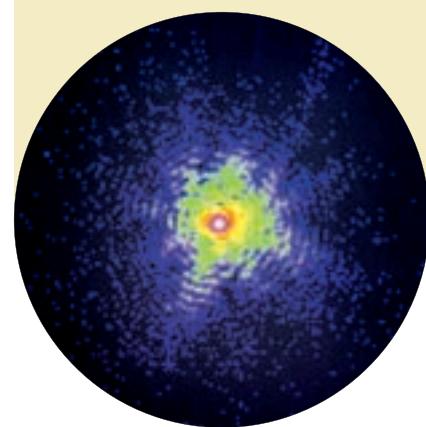
בנוספ' לעורוצים האלה יש צורך לתמוך מעת לעת בהקמת תשתיות מ"פ בכמה שטחים. לעיתים תשתיות מ"פ אלה אין בתוכם אחריותו הבלעדית של אחד מגורמי התמיכה במ"פ בשל ייעודן או עקב היקפן התקציבי. בחינת הדרכים להקמת תשתיות לאומיות אלה נעשית בפורום תל"ם, והוא ממליץ גם על דרך האיגום התקציבי הנאות מתוקצב משתתפי הפורום בתוספת תקציבית ייעודית של האוצר בשעת הצורך, וכןקובע את הגורם שייהי אחראי לביצוע במסגרת התקציבית שנקבעה.

זה שנים ממליצה האקדמיה על כינון מועצה לאומית למ"פ לפי חוק כגורן ציבורי באחריות ראש הממשלה (על פי החלטה עקרונית שנתקבלה הממשלה במאי 1996)

nisoyim. צפוי ה策טרופות של עוד מדענים ישראליים לעugal המשתמשים, בעיקר לאור הצלחה של ה"חלוצים". ESRF לעזר רב תרומות התקנה ש- ממן לכל קבוצה את הוצאות הנסעה והשהות של עד שלושה מדענים המשתתפים בניויסויים, שמקצתת להם תקופת מדידה.

mdi שנה מארגן SRF סדנה המיועדת לחוקרים צעירים או חסרי ניסיון כדי להציג לפניהם את המתkn, המכשור ומוקדי המדידה. בסדנה זו נערכים ניסויים בזמן ואט סיקוי שסדנה זאת תאorgan במיוחד למען ישראל בשנת 2000. mdi שנה נערכות גם סדנה של שישה שבועות ("הרכולס") המיועדת בעיקר לתלמידי מחקר ומקופה את כל הנושאים הנחקרים בגרנובל. עד עתה לא השתתף בסדנה זו אפילו תלמיד ישראלי אחד אף שבצווות ההוראה יש לנו נוכחות מתמשכת.

יש לציין כי למטרות היוננו חברות בעלי זכויות שותה בצד המחקרי, עקב הסכם הנמור יחסית שמשלמת ישראל או רק נלווה או משקיפים בוועדות ויש אפשרות לנו להציג הצעות אך ורק באמצעות מדיניות בעלות זכות ה策בעה. ואולם, חברי הוועדות והנהלה מטימים אוזן קשבת להצעות של מדענים מישראל ומשתדלים לספק את צורכיהם בניויסויים.

אנרגיות גבהות המעבדה לגלאי אטנס בג'נבה

ג'ורא מילקנברג

בדיקות של חלקן גלאם על שולחן גראנט

מכונת ליפוף לחוטי טנגןסן מצופי זהב

רזהולוציית הזמן הטובה ביותר ביוטר שהושגה אי-פעם בגלאי חלקיים מסווג זה. אטנס

צורך גלאים שכיסו שטח של 6600 מ"ר. פיתוחו ויצור הgalais הוא פרויקט משותף לשולשרה מוסדות בישראל ולשבעה מוסדות יפנים ובهم המעבדה הגדולה ביותר ביפן, KEK, וכמה אוניברסיטאות יוקרתיות. הקבוצות הישראלית מפקחות על הפ羅יקט ומכוונות אותו. לאור הצלחת הפיתוח הריאוני שלו נבחר לאחרונה ראש הצוות הישראלי לנוהל את ספקטורומטר המיאוון, אחד מארבעת הפרויקטים המרכזיים בתוכו, הכולל בתוכו את הgalai הישראלי-יפני. משתתפים בו 450 פיזיקאים מ-55 מוסדות בעשר ארצות.

הקשר בין CERN לישראל מtabס על הסכם בין משרד התעשייה והמסחר ובין משרד המדע והטכנולוגיה. לפי הסכם זה משתתפים מדענים צעירים בפרויקטים המדעיים של CERN כמו המדענים האירופאים, וכן כן מתחנות תעשיית ישראליות על הפיתוח והיצור של מוצרי הייטק. ואכן, מוצרים ישראליים בסכום של כמיילון דולר פותחו ונמכרו ל-CERN. במימון חלקי של משרד התעשייה והמסחר. הפעולות הישראלית ב-CERN לא רקאפשרות למדענים ישראליים להשתתף בניסיון לתת מענה לשתי שאלות בסיסיות הקשורות ביקום – מקור המסה וקיומם של חלקיים שישפכו את החומר השחור החסר ביקום – אלא גם לuebas וلتעשיות הטכנולוגיה הזאת בהתאם לשימוש בגלאי שיטה גודלים, והפיתוח הזה גם סייף את

שני גורמים חשובים נשאים בתמונה בעקבות הניסויים: כדי להגיע לידי איחוד של הכוח האלקטרומגנטי והכוח החלש התאוריה מחייבת קיומו של חלקי מסוג חדש המספק מסה לכל שאר החלקיים דמיוני הנזקודה בטבע – בזון ההiggs. לעומת זאת, כדי להגיע לידי האיחוד עם הכוח הגראנייני צריך למצוא משפחחה חדשה של חלקיים, שהם מעין תומנות ראי המשקפת את עולם החלקיים המתארים את הכוחות (בוזונים). השיקוף הזה נקרא סופר-סימטריה והחלקיים החדשניים נקראים חלקיים סופר-סימטריים.

בתמיכת המרכז הישראלי לחקר בזון ההiggs ב-LEP וב-LHC הקבוצות הישראלית העובdot ב-LEP מփשות את בזון הiggs וכן את מצביו המסתה הקטינה ביותר של החלקיים הסופר-סימטריים. גילוי החלקיים הללו יספק גם תשובה לעביה הקוסmolוגית של המסתה החסרה ביקום. אף אחד משני המחקרים האלה עדין לא השיג תוצאות טובות, ואף על פי כן הם מתחילה להטיל מגבלות על תוקף ההבנה התאורטית של הכוחות הבסיסיים בטבע. בין שתי המconomics (מכונת LEP ומכלול העתיד LHC) יתגלה הטווח המלא של המסתה הדורשה לקיום של חלקיים.

בד בבד עם הפעולות האלה הקבוצות הישראלית עוסקות גם בפיתוח ובבנייה של גלאי חלקיים ושל אלקטرونיקה המתאריה על התתגשות (trigger) ושולטת על איסוף הנתונים (readout). התהרעה למאורעות שניינו בעצמה משתמשים בגלאי גז (thin gas chambers) או חלקיים סופר-סימטריים חייבות להיות מהירה ביותר. לצורך זה משתמשים בגלאי גז דקיקים בiotor (thin gas chambers) שיוטקנו ויתפקידו באחד משני הניסויים (אטנס) שיופעלו במאיצ' העתידי, LHC. הטכנולוגיה הזאת הותאמת לשימוש בגלאי שיטה גודלים, והפיתוח הזה גם סייף את

העולם שבו אנו חיים נראה מורכב מאוד. יש בו מגוון רחב של מולקולות וארבעה כוחות (הכוח הגראנייני, הכוח האלקטרומגנטי, הכוח החלש האחראי לדיזאקטיביות היקום הכבידה). מוקובל להניח שבראשית היקום היה רק כוח אחד מואחד. עם הירידה באנרגיות ההتانשות במהלך התרכבות היקום התפשט הכוח הזה לאربעת הכוחות שאנו מכירים היום.

אפשר להראות את האיחוד בין הכוח האלקטרומגנטי והכוח החלש לכוח אחד (אלקטrho-חלש). לשם כך משתמשים במאיצ' החלקיים הגדול ביותר בעולם, LEP, הממוקם 100 מטרים מתחת לפני האדמה במעבדה שהיקפה עשרים ושבعة קילומטרים. במשך ארבעה שנים ארכימים OPAL, אחד מהם, זוכה לשתתפות ניכרת של הקבוצות הישראלית ב-LEP ומכלול העתיד. במאיצ' הניסויים באנרגיות גבהות. במאיצ' החלקיים LEP מגעים לאנרגיות ההantanשות שות ערך לכ-220 פס מסת הפורTRAN.

באربעת הניסויים רואים שהעצמה של הכוחות האלקטרומגנטי, הכוח החלש והכוח החזק משתנה עם הגדלת אנרגיות ההantanשות במוגמה של איזוד באנרגיה גבוהה מאוד. אולם, באקסטרופולציה של השינוי בעצמה מסתבר שהכוחות של חלקיים בעלי מסות קרובות לאנרגיות ההantanשות שאפשר להשיג ב-LEP או במאיצ' LHC שיופיע בשנת 2005. שני המאיצים האלה שכנים ב-CERN, המרכז האירופאי לחקר הגראנייני ג'נבה, שפיזיקאים מרחבי העולם אורכים בו ניסויים יהודים.

תפקיד "אוניברסיטת המחקר" בעיצוב עתידה של מדינת ישראל

יעקב זי

המחקר בהן לפי בחירתן עוגנה לימים בזוקה, עם כינונה של המועצה להשכלה גבוהה גובהה. הדרישת החזירית להשכלה גבוהה לכל דושר הלכה ובירה, ולמעצה להשכלה גבוהה גובהה ולਊודה לתכנון וلتקבע (ות"ת) התברר שיש להיעזר לקראות הקמתן של עוד ממלכות בקצב מוביל היבט (הממלכות הראשונות בישראל הוקמו זמן רב לפני יסוד ות"ת). מכילות אלו, האוניברסיטה הפתוחה והתרחבותה המתוכננת שזכתה לתמיכה – נועד לספק את הדרישת החברתית הזאת ולהתמודד עם הגידול הטבעי במספרם של בוגרי תיכון ברמה מתאימה מבלי לאlez את האוניברסיטאות להוציא את רמתן או להתרחב מעבר למתחייב מן הרצפים הצפויים של ישראל במדועים ובאנשי מקצוע ברמה הגבוהה ביותר.

כל הדברים האלה השתו לפתע בשנות השמונים האחרונות. אז התברר שבזכות גל העלייה הגדיל מרבית המועצות לשערם בתוך שנים מעטות בלבד יגדל מספר הסטודנטים בכוח בשלושים אחוזים בערך.

הדרך המעשית היחידה להתמודד עם העלייה התולוה בביטחון היהת לעודד את

האוניברסיטאות לדול במוניות מתוק שימת הדגש על האוניברסיטאות שברפרירה.

במרכז המכילות בישראל, להבדיל מן האוניברסיטאות, מותרים כיום יותר משלושים אחוזים של הלימודים העל-תיכוניים. המדיניות הנוכחית של המועצה להשכלה גבוהה – שהציבור מצדד בה אך האוניברסיטאות מעדרות עליה במידת-המה – היא להפנות למכללות מס' גדול יותר של תלמידים המעניינים בעיקר בהכרה מקצועית ולא דוקא בלימוד לשם או במחקר, וכך לבלים ואולי אף להקטין את גידול האוניברסיטאות.

מדיניות זו יכולה להביא לידי אי-גידול או צמצום התמיכה בהוראה לתואר ראשון באוניברסיטאות. על כן היום יותר מתמיד נודעת חשיבות מכרעת להdagשת הפעולות הייחודיות לאוניברסיטאות, ככלומר מחקר אוניברסיטאות ואנשי מקצוע ברמה הגבוהה ביותר, בכלל זה צוות המורים לעתיד באוניברסיטאות ובמכילות.

מלחמת העולם השנייה ההצדקה לעיסוק במחקר אוניברסיטה הייתה מצד אחד "חיפוש אחר האמת", שהיא ייודה של האוניברסיטה למן תקופת הרנסנס, ומצד השני השגת הוראה ברמה גבוהה על פי "תפישת המבולט". מלחמת העולם השנייה שניתנה לחלווטין את פני הדרבים. לאחר המלחמה הגיעו מדינות המערב למסקנה כי נחלו ניצחון בזכות הישגיה המחקר עלייר ב"מחקר בסיסי". הנערך באוניברסיטאות המהקר. התקדמות זו הובילה למשל לפיתוח אנרגיה גרעינית, מ"ם, סנאר ופיניצ'אן – אם לנמות אחדים מן הישומים הבולטים. לאחר המלחמה, כאשר החליטה הממשלה לתמוך במחקר בסיסי בהיקף רחב יותר, הן מצאו שהאוניברסיטאות הן המקום הרואו ביותר לכך.

מן מלחמת העולם השנייה ההצדקה לעיסוק במחקר אוניברסיטה המחקר המודרנית שוב אינו רק הצורך שיש בו להוראה (לפי התפיסה של המבולט) אלא גם צרכיה המגוונים של החברה, והם כוללים נוסף על המחקר לצורכי ביטחון גם מחקר לצורכים רפואיים וחבורתיים ומהקר שעשו לעודד צמיחה תעשייתית חדשה. לפיכך הוגדלה התמיכה הבלתי-תומנת במחקר בסיסי.

האוניברסיטאות בישראל

מן "יסודות" באמצע שנות העשרים עוצבו האוניברסיטאות בישראל לפי הדגם של אוניברסיטאות המחקר של טרום מלחמת העולם השנייה. הטכניון, האוניברסיטה הותיקה בישראל, עוצב מתחילה לפי הדגם הגרמני של בית הספר הגבוה ללימודים טכניים (Technische Hochschule), אבל לאחר מכון אימץ הטכניון את הדגם האמריקני של אוניברסיטת מחקר. האוניברסיטה העברית הייתה אוניברסיטת מחקר מתחילה, והייתה אמורה להיעשות למרכז תרבות כלל-העם היהודי, ולדעת אחדים – אפילו חלופה לריבונות מדינית!

עד אמצע שנות השמונים היו הטכניון והאוניברסיטה העברית גם המקור העיקרי (כמעט הבלדי) שהצמיחה אנשי מקצוע ומדועים בעלי הכשרה טובה. זכותן וחובתן של האוניברסיטאות הישראלית לנחל את

ישראל היא מדינה של מדע וטכנולוגיה. שייעו המדענים בכלל אוניברסיטה ומספר המאמרים המדעיים לנפש הנכתבם בה הם הגובהם בעולם. אכן, באופן לא פרופורציוני לפחות אוכלוסيتها, שהיא נמוכה אף מזו של ערים רבות, ישראל מניה אחד מכל המאמרים המפרסמים בכתביהם המדעית והטכנולוגית הישראלית הביאה לשפע של תעשיות "טריט אפ" עתירות טכנולוגיה חדשנית והגירה את כושר התחרות של תעשיות ההיבטי של ישראל בשוק העולמי.

אכן, תרומות חשובות רבות של האוניברסיטאות בישראל להפתחותם החיוות אליהם ידועות הטעויות, ואילו תרומות אחרות שלهن מובלעות היטיב, ועודן ה"קלסי" של האוניברסיטאות ייוזן יותר. ייוזן ה"קלסי" של האוניברסיטאות הוא היחסן אחר האמת, שימור התרבות והברית ידע לעוד הצער. במונחים מודרניים ייוזן המרכז של האוניברסיטאות הוא ה�建ה כוח המרconi של בוגריה ויצירת ידע, הערכתו והפצתו. אדם ברמה גבוהה ויצירת ידע, הערכתו והפצתו.

תולדות המחקר האוניברסיטאי

מבחן היסטורי לא תמיד היה למחקר חלק נכבד ביוזן של האוניברסיטאות. המחקר בבחינות ייוזן מהיבר והונגה באוניברסיטאות רק בעשור הראשון של המאה ה-19. ויליאם פון המבולט, מייסדה של אוניברסיטת ברלין ונשיאה, אמר כי "אלו היוצרים ייוזן המתאים ביותר להפיצו בקרב אחרים".

תפקידם של הפופולרים היה אפוא לא רק למד אלא גם לעסוק במחקר. זאת הייתה ראשיתה של "אוניברסיטת המחקר".

תפיסה זו התפשטה לאנגליה, לשוודיה ולארצות-הברית, ואולם עד לזמן האחרון ממש היא לא התקבלה במדינות אירופה האחרות. בצרפת, באיטליה ובארצות מזרח אירופה הוראה והמחקר נעשו בדרך כלל במוסדות פרטיים (למקצתם יש קשר רשמי למחזה עם האוניברסיטאות).

תפיסטו של המבולט מועלם לא התמשחה במלואה. ברוב האוניברסיטאות היו בתים ספר מקרים ופקולטות שעסקו בעיקר בהוראה (באופן מסותי עסקו בתים הספר לרפואה במדינת-המה גם במחקר). האוניברסיטאות שהבן המחקר הוגדש ביתר שאת הן אלו שאנו מכנים כיום "אוניברסיטת מחקר". לפיכך עד

ולנחיותה, כי אז נחלנו הצלחה. באربع שנים האחרונות נילו שלושה שרים מדע בתקופת כהונתם (להוציא השר הנוכחי) התחבויות לעניין זהה. ואולם מרובה הצער העת החוק טרם הובאה לפני הכנסת. פורום תיל"ס הקום בזימת האקדמיה ובסיועה קובצת עבדה בלתי-רשמית ברמה גבוהה. מכהנים בו נשיא האקדמיה, י'ר' ות'ת, מנכ"ל משרד המדע, המדען הראשי של משרד התמ"ס, נציג מפא"ת ונציג האוצר וייחד הם יכולים להעירך הזדמנויות מדעיות חדשות ולתמונה בהן מתוך שמירה על עקרון איגום המשאבים.

לא מכבר אישר פורום תיל"ס את ה策טרופותה של ישראל למתקן הסינכרוטרון האירופי שבגרנובל ודאג למימון. אינטנסיטי II, שעלותו ארבעים מיליון דולר, היה היזמה השנהית שתיל"ס אישר והוציא לפועל. הדינום בתיל"ס הקלו על חלוקת מימון השתתפותה של ישראל בתכנינה המוסרת החמישית של האיחוד האירופי בין חברי תיל"ס.

הוצע שעם חקיקת חוק כינונה של המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח תהיה תיל"ס לזרוע המבצעת שלה, וכך במקומם להקים גוף מממן נוספת יתאפשר שימוש משותף לעיל במושגים קיימים.

על ממשלת ישראל והמוסדות הקשורים בה לשיקול ברכזיות את המלצותיהם של שלושת הגופים הסטטוטוריים: המועצה להשכלה גבוהה, האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים והמועצה הלאומית למחקר ולפיתוח למדעים לעיל שעתידה לקום. שומה על מדינת ישראל להרחיב את "אהלה של תורה", ההשכלה הגבוהה והמוראה, על ידי הרמתו וחישולו של עמוד התווך של אוחלה זה - הלוואן.

אוניברסיטאות המחקר אוניברסיטאות המוסדרת העצמן חיבורו לעשויות חשבון נפש באשר לדרכן כדי למצוא דרכים להגדיל את תמיינתן במחקר וכי לא הגיעיר את החתירה לה策טרופות מדעית. אין ספק שתנאי מוקדם לצעדים אלו הוא מודעות ציבורית גבוהה יותר באשר לתקפיך המכريع שמלאת האוניברסיטה כספק של ידע חדש לטובות תחרברה. בליל כל אלה תישאר האמנה פיסת נייר הסרת ערך.

מחיר ה策טרופות למאיצים כמו הניסוי של CERN Large Hardon Collider, מתќן הסינכרוטרון האירופי (ESRF) או תכנית המוסגרת הריבועית של האיחוד האירופי בישראל מעריצה אותה באربעים מיליון דולר לשנה - מחיר זה חורג מתקציב המחקה השנתי גם של מוסדות המחקה הישראליים המשופעים יחסית בתקציבים. ואולם מחיר אי-ה策טרופות למאיצים אלו הוא השתרכות מהוחר בכמה תחומיים מן המפרים ביותר בחזיות המחקה והטכנולוגיה המודרניתם.

אכן יש מקום לאמנה חדשה בין אוניברסיטאות המחקה ובין החברה שיבורו בה עקרונות היוניים (אך לאו דווקא מובנים מאיליהם) אלו יש בה צורך.

הדרך לאמנה חדשה

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים היא מוסד מדעי עצמאי מעוגן בחוק, בلتיטל בלבד, ובמשלה, עם זה נדרש בתקוף החוק ליעץ לממשלה בעניינים מדעיים בעלי חשיבות לאומיות. האקדמיה הקימה את הקרן הלאומית למדע בתור נציגת הקהילה המדעית בישראל ולא בהשפעת כוח חיצוני.

עתה החליטה האקדמיה להתקדם בעיתיד אוניברסיטת המחקה בישראל כמושא מרכזי במאכzieה המתמשכים בתחום מדיניות המדע. בשיתוף עם המועצה להשכלה גבוהה הקמה ועדת היגוי לפעלויות אלו והיא תיזום מגשי לימוד. המטרה היא לעצב מדיניות מתאימה מומלצת בעברו המועצה להשכלה גבוהה והමשלת מצד אחד ובבעור האוניברסיטאות מצד אחר. הסדנה הבינ-לאומית הראשונה בנושא זה נערכה בבית האקדמיה ביוני 1999.

יתר על כן, האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים ערוה לזרוך לכון על פי חוק מועצה לאומית למחקר ולפיתוח, שתעתירך, תיעזע ותתאמם את מימון השתתפות הלאומית ביוזמות חשובות كالה וכאן בהשעות גדולות במידה ומתי יש להשתמש בו.

(ג) המדע ותרומתו לטכנולוגיות החדשות ה充滿ות ועולות השפיעו השפעה عمוקה על גורלה של החברה המודרנית. יכולתה של מדינה לייצר מדע ולהשתמש בו קובעת במידה רבה את גורלה ואת מקומה ומעמדה במשפחה העמים. הישגיה של ישראל במדע העניקו לה מעמד ש碼ה הקטנים ואוכלוסייה הקטנה לא היו יכולים להבטיח לה.

ואולם החברות במועדון האקסקלוסיבי של עולם המדע יקרה. ניסויים בין-לאומיים בהיקף גדול, רשותות וمتיקני ענק המקובלים בפייזיקה של אנרגיות גבוהות - חשיבותם הולכת וגדלה גם בתחוםים אחרים כגון מדעי החיים.

מעבר זמנה של תפיסת המבולט?

גם היום כמו לפני מאה שנה עדין נוכנים הדברים כי "אלו היוצרים ידע הם המתאים ביותר להיפיצו". ואולם משמעות המילה "היפוץ" השנתנה לחלוטין. האוניברסיטה הפתוחה והאינטרנט מוחלטים שינוי בשיטות ההוראה המקצועית של תלמידי התואר הראשון.

האומנם הוראה בכיתה של מאותים סטודנטים מתוקן ושימומת בכתב יד (שם רק המרצה שכותב אותו יכול לפענן) עדיפה מחומר לימוד מאורגן והטיב, מעודכן וזמן באינטרנט שיכל לשרת אף סטודנטים, פשטוטו ממשמעו?

ובן מלilo שהתפיסה של המובילט עודנה יפה כאשר הדברים אמרים בהקשר קבוצות קטנות יותר של סטודנטים נבחרים המבקשים קריירה במחקר, בהקשר בעל מקצוע ברמות הגבוהות ביותר וב歇רket המדיניות בתעשייה ההייטק מדינה.

ואולם יש עוד תרומות של אוניברסיטאות המחקה הידיעות פחותה בקרב הציבור הרחב ופחות מובנות לו:

(א) אוניברסיטאות המחקה הן שמעניות למדינה גישה לחזית הדעת. ההשתיכיות ל"מועדון" של יוצרי הדעת מקנה גישה אל חייטת הדעת המתפתחה ברוחבי העולם.

(ב) כמוות הדעת החדש הנוצר בעולם הולכת וגדלה ללא הרף. אפילו יש לך "גישה חופשית" לידע, קשה לבחור את הדעת השימושי והמתאים ביותר בשביב המדינה. יש צורך אפוא בשיקול דעת מושכל כדי לקבוע איזה חלק מכל הדעת יכול לשמש את טובת המדינה ומתי יש להשתמש בו.

(ג) המדע ותרומתו לטכנולוגיות החדשות ה充满ות ועולות השפיעו השפעה عمוקה על גורלה של החברה המודרנית. יכולתה של מדינה לייצר מדע ולהשתמש בו קובעת במידה רבה את גורלה ואת מקומה ומעמדה במשפחה העמים. הישגיה של ישראל במדע העניקו לה מעמד שוםה והקטנים ואוכלוסייה הקטנה לא היו יכולים להבטיח לה.

ואולם החברות במועדון האקסקלוסיבי של עולם המדע יקרה. ניסויים בין-לאומיים בהיקף גדול, רשותות וمتיקני ענק המקובלים בפייזיקה של אנרגיות גבוהות - חשיבותם הולכת וגדלה גם בתחוםים אחרים כגון מדעי החיים.

מגון המינים והאוספים הביולוגיים

רות ארנון ותמר דיין

רבים, בהתקומות עם הבנת עולם החיים והצומח. השפעתם של גורמים היסטוריים-אבולוציוניים, גאולוגיים, פלאואקלימיים, רomb גורמים סטטוטים, מלבדות שום בעיתם תבעו הבנת הסביבה בראש ובראשונה מוניות הדגים הגדולים של חיי והצומח על פני כדור הארץ.

בעקבות החלטות ועידת ריו יש הום מחויבות ביינלאומית, החלה על מדיניות ישראל, להקים משבטים בסקרים ובທירויות של חיי והצומח על פני כדור הארץ. מדיניות המערב ובראשון ארצות-הברית משקיעות כיום סכומים ניכרים בתחום זה, וכך תחומי הטקסונומיה, הסיסטמטיקה, ובו-גאוגרפיה מתפתחים בקצב מואץ. גם המועצה הבינלאומית של האיגודים המדעי (ICSU) נרתמה לטיפול בנושא, ובשנת 1991 הקימה ועדת ביון-תחומי שטטרטה העיקרית לתאמ בין הפעילויות המדעיות הקשורות לנושא מגון המינים ולעוזן. הגופים המרכזיים את הוועדה דואים לאירוע כל המדיע הרולונטי וכן ליזיוי המקור, לימון, קטלוג ולתזוזקה

של המערכות

הביולוגיות,

פָעֻלוֹת

חיוניות

לשימור

מְגוּן

המינים

על פְנֵי

כָּדוּר

בד בבד עם ההכרה העולמית במושב מגון המינים נולדה גם הבנה שבלי הিירות אינטימית עם עולם חיי והצומח אי אפשר להתרמודד עם הסובב אונטו. הিירות זו כוללת ביולוגיה בסיסית של המינים, הבנת הקשרים הפילוגנטים, ובו-గאוגרפיה הבנת הדגים הגדולים, הביריאוגרפיה, שמהם נובעת גם הבנת

עקרונות הארגון של

מערכות אקולוגיות.

ה ב י ו ל ו ג י ה

ה מולקולרית

שתורמתה רבה

כל כך בתחומי

ה ר פ ו א ה

והביוטכנולוגיה

עדין אינה אלא

כלי טכני

ספציפי,

א ח ד

מ נ י

במקלול הנושאים הקשורים לחקר הסובב יש מקום נכבד בתחום של מגון המינים (biodiversity). העולם מצוי כיום בעיצומו של שבר חריף שאינו מכיר בגבולות מדיניים, דהיינו אבן מגון המינים של אורגניזמים חיים על פני כדור הארץ, והדאגה מקיפה יום לא רק את חוגי האקדמיה אלא גם מדינאים, אנשי ציבור וקהל הרוחב. אקטופולציות מתמטיות לפי נתונים ביוגאוגרפיים מראות בוודאות כי בקצב הנוכחי של היבש לפחות מחצית מספר המינים צפויים לאבד לפחות מחצית מספר המינים על פני כדור הארץ, דהיינו, כל מין שני עתיד להיחד. החשש הוא מפני איבוד משבטים טבעיים שאין להם תחליף (לדוגמה, כ-40% מן התropyות מוקדם בחומרה טבע וرك מעט מזער מחומרה הטבע זוהה עד כה), מקרים של מערכות אקליגיות שלמות ומכל המשמעותיות החמורות (החקלאיות, הכלכלה והסבירתיות) הנובעות מכך, וכן מהחויבות המוסרית של האדם לשמר את כדור הארץ כמו שהוא למען הדורות הבאים. תכניות שימירת הטבע והגנה על בית גידול, שיקולים כלכליים, מדיניים ומשמעותיים בתחום זה, תכניות שיקום והשבה וועוד, כל אלו מתבססים על מידע בסיסי בתחום טקסונומיה, סיסטמטיקה וביוגאוגרפיה, שמקורו בעיקר מאוספים ביולוגיים, ומכאן חשיבותם הרבה של האוספים. מתוך כל האורגניזמים הקיימים היום על פני כדור הארץ רק כמיליון וחצי מיליון מוכרים למדע, בעוד שפלוי כמה הערכות קיימות בסך הכל עד 100 מיליון מינים של אורגניזמים חיים, רomb חרקים. המדע העוסק בהিירות עם ובמיום, תחום חשוב מאוד בביולוגיה לדורותיה, בעשרות השנים האחרונות נדחק לשולים בעיקר עקב התפתחות המחקר ברמת הבiocימיה והביולוגיה המולקולרית ובעקבות הנהנה שמותוך רמות ארגון אלו אפשר יהיה להגעה להבנת המערכות הביולוגיות בכללות. ישנה זו האטה את המחקר בתחום האורגניזם השלם ועיכבה אותו עד כדי כך שכיוום יתכן לנו מקרים רק כ-20% מן המינים הקיימים על פני כדור הארץ.

האוספים הם עבודות חיים של אנשים מסורים, רובם אנשי אוניברסיטה שבמוצם ציוו לקיים את אוספיהם באוניברסיטאות לשמרות כדי שלא ירדו לטמיון וישמשו את הדורות הבאים.

בעת האחרונה עולמים קשים רבים, בעיקר בעיות תקציב, אכשניה לא מתאיימה ודעתה הדרגתית בפעולות גלגל התמענות דור החמש. מראשית שנות השמונים הבעה הולכת ומחירה והונגים בדבר חרדים לגורל האוספים וחוששים שעובדה ומאמצים ניכרים של עשרות שנים ירדו לטמיון.

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים הכירה בחשיבותם המדעית של האוספים נכס לאומי, העניקה להם את חסותו והשתתפה בפעולות למניעת הידרדרותם. בעבר הוקמו שלוש ועדת מומחים לנושא זה ושלושתן המליצו על פתרון ממלכתי ארוך טווח. הועודה הנוכחית, שהגישה את מסקנותיה בשנה שחלפה, פועלת עתה ליסוד התמיכה ולתחזוקת האוספים ברמה שתאפשר את שימורם, פיתוחם ושימוש בהם למטרות מחקר והוראה וتبתייח את קיומם ואת הפעלתם לשנים רבות. ברוב מדינות העולם משמשים המוזיאונים הלאומיים לטבע תשתיית מחקר חשובה ובסיס לחינוך ולהוראה בתחום מדעי הטבע וביחד האוניברסיטתית ולכיבור הרחב וביחד ילדים ולנוער. למדינתנו אלו מחויבותם לפיתוח האוספים המתעדים את חיי והצומח שבאזור.

מן הדין שמדינה ישראל תצטרף לכל

מדינות העולם ותעמיד את שימור האוספים הביאו ופיתוחם במקום הרואין להם בסדר הקדימות הלאומי.

רבים, בין השאר למחקר יישומי. במיוחד רבה חשיבותם בתחום החקלאות שכן זיהוי מזיקים, מיפוי טוחן תפוצתם, בחינת תנאים הקיום הדרושים להם, לימוד אובייקט הטבעיים, וכן זיהויים של מזיקים חדשים המוחדרים לארץ, כל אלה מתבססים על אוספים ביולוגיים. ביום יש אפוא חשיבות עליונה לתיעוד ולטיפול האיסוף והמחקר מדעי הטבע, וחילק פעיל בכך נוטלת הרוחנית תורמים רבים לעשור הזה. ישראל היא המדינה היחידה במזרח התיכון שבה זה שערות בשנים נערכים איסוף ותיעוד פעיל של פאונה ופלורה למטרות מחקר. לפיכך כל המידע על חיי והצומח באזורי כולל מתבסס על האוספים שבמדינת ישראל ולא סופים אלה חשיבות אזורית ולא רק מקומית.

רוב האוספים של מדינת ישראל מרכזים באוניברסיטה העברית בירושלים ובאוניברסיטה תל-אביב.

aosפים קטנים מצויים באוניברסיטה חיפה וכמה חוותים מחזיקים אוספים ספציפיים לצורכי עבודתם.

מקצת

הארץ. חלק הארי של המחקר נערכם במקומות לטבע, שם ארכיאונים של חיי והצומח על פני כדור הארץ, ובמרכזו מחקרים טקסונומיים, סיסטמטיים-אבולוציוניים ובירוגאוגרפיים. מוזיאונים לטבע רבים רבים מציינים ברשותן של כמה אוניברסיטאות בעולם.

ישראל, השוכנת ב מצומת דרכים בירוגרפיה, היא נקודת מגש לפאונה ופלורה שמקורן בשלוש היבשות, אירופה, אסיה ואפריקה. בזכות מקומה והדעת לרבי-גוניותה הטופוגרפיה והאקlimית ישראל נהיית מעולם עשיר ומגוון של שני ימים, הים התיכון וים סוף, ובمسلسل החשוב ביותר של נגידת הציפורים בהרי הגדוד המזרחי תורמים רבים לעשור הזה. לישראל היא המדינה היחידה במזרח התיכון שבה זה שערות בשנים נערכים איסוף ותיעוד פעיל של פאונה ופלורה למטרות מחקר. לפיכך כל המידע על חיי והצומח באזורי כולל מתבסס על האוספים שבמדינת ישראל ולא סופים תהליכי העיר ופיתוח התשתיות במאה האחרון בישראל بد בבד עם הגידול החואכלוסייה והפיתוח הנרחב של החקלאות הביאו לידי הרס ופרגמנציה של בת-גידול טבעיים, להטיית נחלים, לזיהום נחלים וניפוי מים אחרים ולشيخו נרחב ומציק בחומרם הדברה. כל אלה השפיעו על הסביבה הטבעית בארץ, אך את מידת ההשפעה ואת אופיה אפשר לקבוע רק על ידי תיעוד ומורח בעורות האוספים המזואוניים של מדעי הטבע. המחבר חיוני לקביעת דרכי התמודדות, לשחוור הטבע. המחבר חיוני לקביעת דרכי התמודדות, לשחוור הטבע. המחבר חיוני להשיבותם בתחום מחקר מגוון המינים האוספים הביאו ופיתוחם תשתיתית חשובה למחקר בתחוםים

ברכות נפרוף יהושע בלואו

דברים שנאמרו ביום העזון לכבודו במלאות לו שנים שניות, י'ד בחשוון תש"ט

חגי בן שמאלי

שבמקורה הספיק לקרוא. חוקרי העربית-יהודית ישמו בחוקם גם בהגדירה צנואה זו, ולפיכך מן הסתם יהיו עשירים. אין שום ספק שהטרילוגיה הזאת הכוללת את המחקר הבלשי הכללי, הדקדוק המפורט והmillion תהיה בסיס מוצק הן להמשך החוקרים בערבית הבינונית בכלל והערבית-יהודית בפרט הן סטנדרט להוצאה טקסטים עבריים יהודים.

הבסיס המוצק הזה נתמך בעשרות, אם לא מאות, מאמרים ארכויים וקצרים.

וכשהלמה לו העמיד פרופ' בלואו גם מופת של מהדורה ביקורתית לטקסט ותרגומו העברי, היא מהדורה של תשובות הרמב"ם בשלושה רכxis (תש"ט), שלימים נוסף לו כרך ההשלמה.

וראו שאספר גם על המפעל שאנו מצפים להשלמתו בידי פרופ' בלואו בשותפות עם פרופ' סימון הופקינס – הקובץ המקיף והחשוב של תעוזות וקטיעים ספרותיים בערבית-יהודית הכתובים בכתב הקדס-סעדני (Early Popular Judaeo-Arabic Spelling) מפעל חלוצי זה פורץ את הגבולות הכרונולוגיים של מחקר העARBית-יהודית שפרופ' בלואו הציב בעצמו במחקרים הקודמים ומגיא אל תקופת התהווות הטורם-בראשית של לשון זו. ואך הוא סימן מובהק לחידשנותו הבלתי נלאית של מונרו.

עשיותו של פרופ' בלואו במחקר העARBית-יהודית היא שסימנה את גדריו של שדה זה ובנתה את בניינו לכל מי שבאלעוסק בו. כפי שקרה לעתים קרובות, משנבנה הבניין נמצאו לו דירות. ביום יש ציבור גדול, תלמידיו ותלמידי תלמידיו של פרופ' בלואו, העוסק במחקר הלשון והספרות העARBית-יהודית. חקר ספרות זו ובניין הקורפוס שלא מתוcharה חשייפתם של אוצרות נעלמים הוא מן התחומיים התוטסיים והמאתגרים במדעי היהדות. אלמלא מפעלו של פרופ' בלואו, לא היה בעולם ציבור כזה ולא הייתה באהה לחברה לחקר התרבות העARBית-יהודית, הערבית-יהודית, אלא מילון של טקסטים בימי הביניים.

משתפים באירוע ובעל השמחה: פרופ' מנחם בקשושון, פרופ' חגי בן שמאלי, פרופ' יהושע בלואו, פרופ' חיים תadmור, ד"ר לאה צבעוני

יהודים מיימי הביניים ("הARBית-יהודית") בפתח הלשון העARBית. (דקודק סע' 1.א) בניסוח צנוע יותר לכארה אך מחייב לא פחות הציב בלואו את מטרת חיבורו בהמשך המבואר לדקדוק:

אך אם הצלחת לייצור בעבודה זו בסיס מוצק הן לשם המשך המחקר בעדיבות הבינונית בכלל והARBית-יהודית בפרט, והן לשם קביעת סטנדרט להוצאה טקסטים ערביים-יהודים וערביים-בינוניים בעיתד, הרי זה חלקי מכל עמל. (דקודק סע' 1.ה)

דומה שלא אגיז אם אומר שמטרות אלו הושגו במלואן. אין לתאר היום את חקר העARBית-יהודית ביל הדקוד ובליל החיבור האחר הפרוש את התמונה הלשונית הרחבה של העARBית-יהודית, הלווא הוא

The Emergence and Linguistic Background of Judaeo-Arabic אשר הופיע לראשונה בשנת 1965 בהוצאה אוניברסיטת אוקספורד, ובמהדרה שנייה, מתוקנת ומורחבת בשנת 1981 בהוצאה מכון בן-צבי. המהדורה השישית המורחבת והמתוקנת בהוצאה מכון בן-צבי נמצאת עתה במכבש הדפוס. לשני אלה צרך להוציא את החלע השישי, הלווא הוא המילון שבקروب יראה אויר בהוצאה האקדמית הלאומית הישראלית למדעים. המילון הזה הוא דוגמה יפה לכוח היצירה של פרופ' בלואו הנבע והולך ביל הפסק. כתוב היד של המילון הושלם, אך עדין לא הושלמה הכתנו לדפוס. אם תשאלו את פרופ' בלואו הוא הוא בודאי יאמר לכם שמיילון זה אינו המילון לשון העARBית-יהודית, אלא מילון של טקסטים

דברי ברכה שאומרים ביום ההולדת אינם צריים להיות דין וחשבון מלא על פעולו של בעל השמחה, אלא משולים הם למבט מהחנה בדקה. בתחנה וואים את הדרך שכבר עבר ההולך ואת הדרך שלפניו או את המטרה שהוא מבקש להגעה אליה. בצעירותו הרואה יכול אני לומר שהלכתי על יד מורי ורבי פרופ' יהושע בלואו בין כמה תחנות, ולוונג לי לברכו בשם החברה לחקר התרבות העARBית-יהודית, שביבה בארץ הוא מכון בן-צבי לחקר קהילות ישראל במצרים. אחרים שהלכו אותו הדרך היליכם בנתיבים מקבילים יברכוו מכוח היליכם. וכבר אמרתי שבגדוד מאוד, שאין אדם אחד יכול לתאר בתמצית את כל התחנות והנתיבים הללו, ולשם כך אנו נזקקים למאץ קיבוצי.

פרופ' בלואו זכה למה אין כל חוקר זוכה לו: הוא בנה שדה מחקר, תחום העARBית-יהודית, שהוא חלק מshedah גדול יותר, חקר העARBית-הBINונית. את יסודותיו של התחום הניה כביכול מן הטעחות שכותב את דקדוקה של העARBית-יהודית, בתחילת כעבודת הדקדוקו שהשלים בשנת תש"ט (1948) ואחר כך בספר שראה אור בשנת תשכ"ב (1961). אומר אני מן הטעחות, מושם שהכרה במשמעותה של העARBית-יהודית הייתה עצומה למדי באותה הימים. עדין לא עבר זמן רב משעה שבמאמר ביקורת השצייב אבן דרך בחקר העARBית-יהודית קבע "צ'נעט צ'ל" שאין להדריך חיבורים הכתובים בלשון זו על פי כללי הדקדוק של העARBית הקלסית. ממדיו וגבולותיו של קורפוס המקורות הכתובים בלשון זו שנטפרסמו עד לאותה השעה היו מעורפלים ביותר, ומכל מקום מסוף הפרסומים היה קטן וудין לא השתרש ההכרה שבלאו ניסח בחייבו:

הARBית-יהודית בכללותה שימה כשפה הספרותית של העדה היהודית המוגבשת שבארצאות עבר וכן היהתה בעלית מסורת ספרותית משלה. (דקודק סע' 1.ו.)
בנסיבות אלו הייתה אפוא תועזה רבה בהצבת המטרה לחיבור הדקדוק:
קבע את מקומה של העARBית שבטכסיים

פרופ' שלמה מורג ז"ל

דברים שנאמרו ליד מיטתו בעשרים וארבעה באלוול תשנ"ט

משה בר-אשר

הפעילות התרבותית בעשייה בלשון, בקביעות תקנים ובנהנת מינוח לצורך הלשון החיה. רבים זוכרים את אמרו במולד, שם ניסח את תפיסותיו על לשון ואסתטיקה כאמור ועשה, מדבר ומקיים.

לפני עשרים שנה שח לי עמנואל מירקין דודו, שבבית מירקין עוד ברמלה של ראשית המאה (שם ניהל סבו בין השאר את הדואר האוסטר) ולימים בפתח תקווה (שם נולד שלמה) וברמת-גן (שם גדל והיה לבחרו) העיסוק במדעי היהדות והעסקן בעברית והצבת הלשון המוטופחת כמורשת היו משאת נפש ומעשה של יום יום בהגשמה הציונית. מי שקרה בכתי מורג וכי שמו מרצה או מדבר בשיח של חולין ראה במשמעות הנפש והמורשת האלה במיטבן. וגם זה יזכור מורג.

לפני שנים מעטות עת נערך יום עיון לכבודו בסמוך לפרישתו מן האוניברסיטה ולקראות הופעת ספר היובל לכבודו קרא מורג בربים פרקי חיים, ובהם הציג בצורה מתרתקת את מוריו ואת חבריו באוניברסיטה העברית בימי הר הצעיפים שלפני קום המדינה ובימי טרה סנטה שבאו לאחריהם. בחן ובכישرون דעת, בעברית העשירה והקולחת שלו ובוקלו המתגונ שבה את לבם של שומיעו. ולא פלא שבעה הובעה המשאלת שהדברים ייכללו בספר היובל, וכן היה. והרי הדברם מנצחים מעתה זאת זכר אומרים. בפרק הימים הנ"ל ובהזדמנויות רבות יכולנו לראות עד כמה הגיע היה שלמה מורג במובן היותר נכון של המילה, וגישה שלא תמיד הייתה נכוון התבוננה לעמוד על טיבה ויש שגינוי בביאור ערכיה וכוונוניה. אך רב שלים היה בו תמיד הচחה לזמן לנו הזדמנויות נוספות לתיקן את אשר עיינו לנו בروح שלחנית ומפואיסט ושותפה חום. וגם זו זאת החזקנו לו טובה גם מרובה בחיו והרינו מחזקים לו טובה גם לעת הזאת.

שלמה הוקיר בני עלייה והתכבד בהם. כך ראה תמיד להגות בזכרם הטוב של יחזקאל קויטשר וחיים רבין וחיים בכלך מנוחתם קבוע, וכן אנשים שהיו כפויים לו ננסים ברבי המנות, עוזרו הנאמן במפעל המסתורתי. שוקך היה על משמות זרים ועל המשמות

ימות השנה זיכרוו כחוקן המובהק של מסורות העברית ושל מסורות הארמית של היהודי תימן; מה שנעשה טיפון טיפין בתחום זה בידי אחרים נטהען ונתרחב במחקר מתמיד שקד וنمשך מקורי ונבון של שלמה מורג. אבל יותר מכל הוא יזכיר כמחוללו וכמכוננו של מפעל מסורות הלשון של עדות ישראל, זה שאך לאחרונה הוסבשמו ויהה למרכו לחקר מסורות הלשון של קהילות ישראל. שני כרכים של עדה ולשון, מתוך כעשרים וחמשה כרכים שערך והוציא לאור, כוללים קטלוגים מלאים ומפורטים המעדים על החיים המרכיבים באליי סרטוי ההקלטה שנטלקטו בעמל רב מפני מאות רבות של מסרונים בני עדות ישראל לתפוצותיהן. אליי סרטים אלו מדובבים פרקי מקרא ופרק משנה ותלמוד וקטיעי תפילה ופיוט ותרגומים ארמיים של המקרא ותרוגומים לשונות יהודיות אחרות, כשהם מושמעים מפהיהם של מאות חכמים – פירות של מפעל שמרוג הגה אותו וחיציאו לפועל באמצעות מועטים, בסיווע בטל ומובטל של הנחלת האורתודוקסיה, שראויה היה לה להתכבד בו כמפעל לאומי רב ערך, מפעל שישרת ועתיד לשרת מאות רבות של חוקרי הלשון העברית והחיותיה וחוקרי לשונות היהודים.

רבי שלמה יזכיר גם חבר מן השורה הראשונה באקדמיה ללשון העברית. עשרה שנים היה פועל בוועדותיה ודובר בעל נוכחות מרשימה בישיבות המלאיה שלה. מורג, הבלשן המהמיר ואיש אמות המידה הקפדיות בחוקר, הבין גם הבין את ערך

רבי שלמה מורי ורعي, החוג ללשון העברית והמרכז לחקר מסורות הלשון של עדות ישראל באוניברסיטה העברית והאקדמיה ללשון העברית ובריך ותלמידיך רבים, שבהם אני בא לספר לך ולכובות את הסתלקות הפאותם, מתאבלים מרה; כולם עוזדים נדהמים ומשתוממים וממאנים לקבל את רוע הגורה. אך לפני זמן קצר ראנוך בערב של שמחה פניך קורנים ומזהירים. בשיחת הטלפון האחורה שלך ביקשת לדוחות מיום ראשון עשרה באלוול אל מחרתו פגית עבודה במושב שלושה שזימנת ימים אחדים לפני כן. למגinit הלב, באותו יום ראשון התקשרה שושנה רעיניך וביקשה להודיע בדאגה רבה שאושפצת בבית החולים. ואחר כך באה הדיעה על הניתות ולאחריו התקווה להחלמה מהירה. אך אוייה, משולחן עבודה ת העמוס כתבים וחדש תכניות ענקות, מורנו ורבענו. לפני שלושה חודשים בלבד פרשת את תכניות העבודה של המרכז למסורות הלשון. התכניות לשנת תש"ס כללו הקלטות חדשות, פרטם על התקדמות העבודה במילון הסינופטי ליסודות העבריים בלשונות היהודים שננתה לו מחייב זה עשר שנים יותר; אף הצגת נתונים על ספרים חדשים שנתקבלו לדפוס בסדרה עדה ולשון. כמו כן ציינית בהبلغה חיבור נוסף משלך על הארכאית הbabelית במסורת תימן. הגם שפרשת לפני חמיש שנים ויתרמן מן ההוראה הסדרה המשכת לקיים את סדנת המחקר של המרכז, שהופסתה לנחלו במכון כמייניה מאזו ייסדו לפני מעלה מארבעים שנה. שלמה מורג יזכיר לזרות הבאים בחוקר גדול של הלשון העברית לתקופותיה, שיד לו במחקר לשון המקרא ובעברית של קומראן, שתרם מחייב למחקר לשון חכמים ולעברית בימי הביניים, ביר בירורים מקיפים בעברית החדשה, והציג משנה סדרה בסוגיות תחיית העברית בדיון. הוא יזכיר כחכם שהAIR עני ובירם בסוגיות מבוררות בחכמת לשון ימי הביניים וביבליות שמיית וכחוקר הארכאית הbabelית בבניינים הקיימים שהקימים במסלול חקירתה. מלומדים וגשימים של כל

בת-שבע דה רוטשילד ז"ל
דברים שנאמרו בעבר לזכרה בב' בתמוז תשנ"ט

נתן שרון

אישה יוצאת דופן זו. על תרומותיה המיעילות להברה ולמדינה הוענק לה בשנת 1989 פרס ישראל.

במהלך ארבעים שנות
קיימה עסקה קרן
בת-שבע דה רוטשילד
בכפייליות רבות ועשתה
למען צורכי המדינה
ביישראלי. בראשית דרכה

תמכה הקרן בתכניות מחקר יישומיות בתחוםים כמו רפואיות וחקלאות, בתקופה שמעט מאוד משאבים הוקצו למטרות אלו. לאחר מכן העניקה הקרן מילגות מחקר למדענים צעירים, ועם תחילת גל העלייה הגדול מروسיה בראשית שנות התשעים סייפה עזזה כלכלית למדעניים העולים. בעת האחרונה הקציבה הקרן כספים להנחת סדאות למיזמים מדעיים מיוחדים כמו הגnom האנושי או יישומי קרינט בסייעתו.

פעילותות חשובה ונמשכת של הקורן
morashitah hem semineri bat-shavu
בתתוחמים שבחזיות המדע.
שנויים-שלושה Seminaries כאלו
מתתקיימים כל שנה, בעיקר בביולוגיה,
במדעי הרפואה, כימיה, פיזיקה וגם
במדzinot medu. בסמינרים אלו השתתפו
עד עתה יותר מעשרים אלפי מדענים,
ררובם מישראל, ואין ספק כי הם
משפיעים השפעה ניכרת על התפתחות
המדינה בארץ.

בזמן גברת דה-זרושילד הועברה לא מכך הקון הנושא את שמה לאקדמיה. הקון תוסיף לעול באופן עצמאי לתרום את תרומתה המועילה לקידום במדע בישראל ברוחה של המיסודה.

בישראל והאקדמיה הלאומית הישראלית למדעים אני מקדם בברכה את הבאים. גברת דה רוטשילד למדת ביולוגיה בסוביבור פריז ובאוניברסיטה קולומביה בניו יורק. תקופה מסוימת עבדה במכון פסטור בפריז. במהלך מלחמת העולם השנייה הייתה בתפקידו של צ'ארלס צ'רנוי, החופשיים ואחר כך לצבא הצרפתי. היא אהבה לומר שעוד ניסיון צבאי צברה בתור נהגת במלחמות יום הקיפורים.

באחד מביקוריה הראשונים בישראל בסוף שנות החמישים נפגש בת-שבע דה ווטשיילד עם פרופסור אפרים קצ'יר ממכוון ייצמן ועם פרופסור אלכס קינן מהאוניברסיטה העברית. ביל קושי הם שכנוו אותה לצורך הרבה בתמיינה בחקר הבסיסי ובמחקר היישומי במדינת ישראל. והتوزאה הייתה שבשנת 1958 היא הקימה את הקרן הנושאת את שמה, שבראשה עמדת עד ימיה האחرونים. באותה השנה עברה לגור בארץ, היחידה מכל משפחתה האגדית שעשתה זאת, והייתה פעילה בחים הציורים כאן. בתוך זמן קצר הקימה את איגוד האמנויות בת-שבע (בשותף עם משכית), את להקת המחול בת-שבע ואת להקת המחול בת-דור. אכן מדא ואמנויות היו שתי אהובותיה של

דברי תנומות בפני בני ביתם. וגם זאת, הוא התגאה בתלמידיו ובלבו הרחוב קבוע מקום לכל אחד מהם. וגם בזה זכרוhow לטובה ולברכה 'מים ושניהם.

שלמה ייחסר לרבים, יותר מכל הוא ייחס לשושנה הרעה הנאמנה והמסורה, לבנות רינת ואראלה, לחתניו, לנכחותיו ולנכדיו. הוא ייחס לחבריו וلتלמידיו בחוג לשון העברית ובמרכזו בחקר מסורות הלשון, במכון למדעי היהדות ובפקולטה למדעי הרוח, הוא ייחס לאקדמיה לשון העברית, לבשנות העברית ולחקר מסורות הלשון שהוא היה עמוד התווך שלו. והוא ייחס מאוד לנאמני הלשונו העברית.

mobutut b'zot ha-mashala (oshma habtiva) she-ai, shanitzia misurot u-lashonot bemafaluto rabi-hanefin b'machker u-bechill ushiai acharti, yonatz batipohora ra'i u-holom v'nicon m'kobet v'ndib shel hamezuz shelo aga u-yisad v'renu v'yibol v'vidim v'simchah yoshevot ba-shaynit

מדינת ישראל הכתירה את שלמה מורג בן הארבעים בשנת תשכ"ו בפרס ישראל, וננתנה בזו ביתוי נאמן להקרות פועלו המדעי. גם פרסים אחרים שנעטרו בהם – פרס גאון לחקר יהדות צפון אפריקה, פרס ירושלים לחקר מסורות יהדות המזרח ופרס ביאליק לחכמת ישראל – באו והוסיפו כל אחד בעתו ובזמן הוסקה לאיש ולמפעלו.

האקדמיה לשון העברית היכרה לפני שנים רבות בערכו וählחה בו לחבר בהיותו צעיר לימים, זכתה ליהנות מחכמתו וממעשיו. גם האקדמיה הלאומית בחרה בו לפני שניםים לחבר.

כל הציונים הללו נראו לנו תחנות משנה בדרכ ארכוה מואוד. ציפינו להמשך העשייה והחקירה, רצינו עוד בשיחות החולין ובמשא והמתן בדברי תורה ובמדע, רצינו בעצמו ובתגובהינו המפורטות על מה שכתבו תלמידים וחברים, חיכינו לМОצא פיו בשאלות עקרוניות ובדריכי מחקר. אהבנו את שיחות הטלפון שעלו בהן רעיונות חדשים וטכניות חדשות. וכראם ביום בהיר, אך יצאה שבת ניצבים וילך, הגיע הידע ששלמה הילך גובני גמגון

שלמה מורי ורعي, קsha עליינו פרידטן, מי ישמיינו את תורתך ואת חן לשונך, מי ייתן לנו תמורתך ומילא לנו חסרוןך. תהא נשמהך אדורה באחריך.

פרופ' חיים רוזן ז"נ

דברים שנאמרו ליד מיטהו בכ"ז בתשרי תש"ט

יוסף גיגר

שגביע הכסף יימצא באחתתו של בניין. אולם מקווה אני שלא צירתי תמורה חמורה סבר של מפגשים אלו, כי שיוריו של חיים רוזן היו שמחים ועליזים וטובים בחותם החוש ההומו המיחד שלו, שמדדך הטבע היה לשוני בעיקרו ושימש מעין שפת סתר משותפת לרוזן ולתלמידיו. תמיד נבחנו הדוגמות הלשוניות הטיפוסיות באופן שיכל אדם לזכור כענינים משעשעים. בשיעורי היה עירוב נדיר של שני מאפיינים שאך לעיתים קרובות דרים בכיפה אחת: מן הצד האחד וצינות ואף חרדה קודש בעיסוק המדעי ובחיפוש האמת המדעית, וכן מן הצד الآخر רוח טובה ואף משועשת בחיפוש האמת הזאת. זה היה מעד שמה, מעד עלי, וכי שראתה את חיים רוזן עוסק במלاكتו לא היה יכול לטעתה בכך שלפניו אדם הננה מעיסוקו בכל רגע.

זאת ואף זאת: הahaha הייתה לא רק מן המדע עצמו. ברι וגולוי שהמפגש הבלטי אמצעי עם אנשים צעירים אינטלקטואליים ותאבי דעת גורם לו לא רק עונג אלא גם גירוי אינטלקטואלי. אני משער שרבים מרעיםונו הטוביים ביותר על פניו מתוך ההורהה, הדין והוויכוח. זאת אם כן הסיבה שלמרות מחויבותו המדעית הרבות מאוד ואף שבדור היה שמצב בריאותו הורע בשנים האחרונות, הוסיף והתמיד למדד כפי שעשה זה יובל שנים.

והשנים רק היטיבו עמו, ונדמה היה שנעשה נמרץ יותר. הוא היה מראשוני הנחנים מפלאי עידן המחשב בפקולטה וגלש באינטראקטן כאחד הצעירים. הזמן והגיל לא יכולו לו: גם כשןכפה קומתו לא שחה רוחו, גם כשןחלש גוףנו נשארו רוחו חזקה ושכלו חד וחורף כפי שהיא לפני שנות דור.

הlek מעמדו מורה שתמיד היה גאה להשתתף לאוניברסיטה העברית. האוניברסיטה יכולה להתגאות שנמנה עם בוגריה ועם מורייה, ותלמידיו יכולים להתגאות שלמדו אצל מורה דגול. יהיו זכרו ברוך.

חaims רוזן היה מורה לא במובן הרגיל, ככלומר לא רק איש סגל אקדמי המקדיש מភצת זמנו להוראה, אלא מורה הממלא שליחות, מורה נלהב לעשייה, מורה בעל כישורים יוצאי דופן הפונה לא רק אל השכל של תלמידיו אלא גם אל אישיותם. הוא היה מורה אמן. נתמזל מזל שלמדתי אצל חיים רוזן בשלוש שנותי הראשונות באוניברסיטה לפני ארבעים שנה. ונראה שלא שינה מדרכו, ובלשוני של השפות העתיקות, ובראש ובראשו היוונית, שהוא נמנה עם גולי הוקרייה; עיסוק בבלשנות הכללית הן מן היבט התאורטי הן מן היבט ההיסטורי; ועובדתו החלוצית בחקר הלשון העברית המדוברת – "העברית שלנו", שלא תמיד היא "עברית טובה".

על היישגו המדעיים של חיים רוזן עוד ידוע. זה שנים רבות הוא זוכה להערכה הרואה בארץ ובעולם. העולם האקדמי בישראל הכיר בתרומותיו בהעניקו לו את פרס ישראל לפני כעשרים שנה ובבחירתו לחבר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים. מן העולם הרחב זרמו אליו זמונות רבות ומגוונות, ובכל מקום שבו רצחה או השתתף בכנס מדעי התקבל כאחד מראשי המדברים בעולם כולו. הוצאה טוביינר, מ"ל הסדרה החשובה ביותר בעולם של טקסטים קלסיים, הפקידה בידו את המהדורה הביקורתית החדשה של הרודוטוס, מהשובי הספרים היווניים, משנהו שלפני שנים אחדות השלים בשני כרכים מפוארים.

חaims רוזן – מאחרוני ותיקי הדור השני של מורי האוניברסיטה העברית – עליה לארץ מונה בטרם היה ספיק בידו להשלים את לימודיו התיכוניים. שלא כמוו, בני הדור הראשון – משה שובה, מייסד החוג ללימודים קלסיים, יוחנן (הנס) לוי ויעקב פולצקי – שהשלימו את הcersהרטם המדעית בגרמניה, היה חיים רוזן חניך האוניברסיטה העברית. הוא למד, חקר ו לימד בה במשך יותר מחמשים שנה, עד שנת חייו האחרונה.

בלימודיו ובמחקריו יחד את שני המקצועות הקורובים אך ריבים של פילולוגיה ובלשנות, ונטול חלק חשוב בהקמת האסכולה הירושלמית: הוא ניתן ניתוח בלשוני טקטיים שקיים לנו הועברו במשמעות הפילולוגית.

בעבודתו המדעית והישגיו המדעיים הגדולים נחלקים לשולשה תחומיים: חקר פילולוגיה ובלשוני של השפות העתיקות, ובראש ובראשו היוונית, שהוא נמנה עם גולי הוקרייה; עיסוק בבלשנות הכללית הן מן היבט התאורטי הן מן היבט ההיסטורי; ועובדתו החלוצית בחקר הלשון העברית המדוברת – "העברית שלנו", שלא תמיד היא "עברית טובה".

על היישגו המדעיים של חיים רוזן עוד ידוע. זה שנים רבות הוא זוכה להערכה הרואה בארץ ובעולם. העולם האקדמי בישראל הכיר בתרומותיו בהעניקו לו את פרס ישראל לפני כעשרים שנה ובבחירתו לחבר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים. מן העולם הרחב זרמו אליו זמונות רבות ומגוונות, ובכל מקום שבו רצחה או השתתף בכנס מדעי התקבל כאחד מראשי המדברים בעולם כולו. הוצאה טוביינר, מ"ל הסדרה החשובה ביותר בעולם של טקסטים קלסיים, הפקידה בידו את המהדורה הביקורתית החדשה של הרודוטוס, מהשובי הספרים היווניים, משנהו שלפני שנים אחדות השלים בשני כרכים מפוארים.

טקס קריית רחוב על שם יהושע פראורו

ב' באב תשנ"ט (၁၅ ביולי ၁၉၉၂)

קרני אור וראשונות, קרני החמה של חדש יוני, האירו את פסגת נבי-سمויל, עלייה הצטופפו גדי הצלבנים, כשעיניהם חווות זו הפעם הראשונה בעיר החדש, בניינה, מקדשיה וביצורייה. מטרת המידיה, הסימה שעודרה את אירופה הנוצרית למסע לאرض החדש, 'כנסיית הקבר', כמעט לא נראית מבין בתיה העיר שתווי הגנות, המסגדים מוקשטי היפות וצריחי המינארטים. ירושלים של מטה, שהפרשות הנוצרית מעיטה דמותה עד כדי ביטול חשיבותה מול ירושלים-של-מעלה, המטרה הנשגבת של כל חי – נצחה לעיניהם באור החמה. ברגע זה הוסחה מן הלב גדרת הפרשות, ועליו בזיכרון סייפורי התנ"ך והם שקבעו את חלק הנפש ואת מתח הרגשות. השמיימי נתמג' בארכץ, קדמוניות עבר – במציאות של ההווה. הצלבנים ראו עצם אותה שעה לא כירושי ישראל ברוח להלכה, אלא מזהם משם עם ישראל, עם האלים הנלחם את מלוחמותיו. מול פסגת נבי-سمויל השתרעה הארץ המובטחת, כה קרובה וудין כה רוחקה מלאה שבאו לדשתה.

התפרצויות אחרונה של התרgesות משיחית אוחזה את המחנה. הצלבנים כרעו על ברוכיהם, נשאו את עיניהם הזרלות דמעות לשדים, ותפילהם נישאה עם הרוח. התרgesות זו, אותן נפש הזזה הכווך עבר בהווה, החל נפש הזזה הכווך עבר בהווה, אותה הרגשה של מוחשיות השמיימי ושמיימות הארץ, של מלאכים המסייעים לבני תמורה ובני תמורה העושים רצון קונו, ורוח אלוהים מרוחפת על פני המחנה, מחנה עם אלוהים, לפניו – לא יעוזו את המחנה שעריהם לפניו – לא יעוזו את המחנה הצלבני עד תום כיבוש העיר הנצחית.

יכול היה פראורו לשכתב פרקים שלמים בהיסטוריה הצבאית של הממלכה. הוא אף יזם את חפיר החומות והמגדלים שהקימים בקיסריה המלך לואי התשיעי ואת חפירota המצוודה הנטיפטילרית של בלボואר. פראורו, מורה לזוגמה, ייסד את לימודי ההיסטוריה של מסעי הצלב בארץ ישראל. הוא היה ממקימי החברה הבינלאומית לחקר מסעי הצלב והמורח הלטיני ואך שימש בה סגן-ensiya לשם כבוד.

יאה ונכון לקרוא רחוב על שם יהושע פראורו היום, 15 ביולי, יום שמלאו בו תשע מאות שנה לכיבוש ירושלים בידי הצלבנים.iah ונכון לייחיד לזכרו את הרחוב הזה, המשקיף אל פסגת נבי-سمויל, המקום שמננו ראו הצלבנים את ירושלים בפעם הראשונה. בספרו תולדות מלכת הצלבנים בארץ ישראל, חיבור יוצאת דופן בהציג הפנורמת ובקריאת האירועים, מהיה פראורו את הרוגע שבו הגיעו הצלבנים לפסגת נבי-سمויל. תיארו מועד על אמפתיה עד כדי הזרחות עם הצלבנים, שלא מנעה אותו מלחוש אמפתיה גם כלפי קורבנותיהם. וכך כתוב:

דברי פרופ' ב'ז קדר

נאספנו כאן היום לكريית רחוב על שם ההיסטוריון פרופסור יהושע פראורו, "יקיר ירושלים".

יהושע פראורו השתייך לקבוצה הקטנה של ישראלים שמיד לאחר השגת עצמאות של מדינתנו בשנת 1948 ייסדו מוסדות של פעילות אינטלקטואלית וניהולו אותן במרוצת שנים. הוא היה העורך הראשי של האנציקלופדיה העברית, י"ר החטיבה המדעית הרוח באקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, פרויקטור האוניברסיטה העברית בירושלים, י"ר מכון ירושלים ללימודיו ישראלי, חבר מועצות המנהלים של החברה הארכאולוגית הישראלית, י"ד יצחק בן-צבי והאוניברסיטה הפתוחה. הוא היה ממייסדי אוניברסיטת חיפה, נטל חלק חשוב בהקמת אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, עמד בראש הוועדה שמנתה הממשלה לгибוש רפורמה בחינוך היהודי והתייכוני, רפורמה שלימים אימצה הכנסת. הוא השתתף במשא ומתן שהוביל לחתימת הסכמים תרבותיים בין ישראל ובין כמה ארצות אירופיות.

ואולם, בראש ובראשונה היה פראורו היסטוריון של מלכת ירושלים הצלבנית ותרם תרומות נכבדות ומקוונות להבנת חברתיה, משטרתה ומשפטה. בזכות היכרותו הקרובה עם הגאוגרפיה של הארץ ובזקות ראייתו החודרת של התנאים הגאופוליטיים

עתיר פעלים בצד היותו איש רוח למופת. קצראה הירעה מלמנות את שדות הפעולה של פראור, נציג מובהק של דור יוצרי הכלים, המגשימים ופורצי הדרך. מחקר ימי הבנינים ובעיר חקר מסע הצלב וממלכת הצלבנים חיבם ליהושע חובש אין לו שייעור על שהעמידם בירושלים בtower הדיסציפלינה ההיסטורית, עמד בראשם שעשרות שנים וגידל תלמידים ותלמידי תלמידים. טקס זה היום הוא מעמד סמלי כפול ומכוון. הוא נערך במלאות תשע מאות שנה לכיבוש ירושלים בידי הצלבנים בעת כנס בין-לאומי של האגודה לחקר מסע הצלב המתכנסת בירושלים, שנשיא, פרופ' קדר, הוא תלמידו של יהושע פראור ועמיתיו. יבורכו אפוא היוזמים. יהושע היה מתכבד בצרוף האירועים הזה וגאה בו מאוד.

אודה על האמת, לי ולחברי בני דורי קשה להזכיר את יהושע פראור כרחוב ולא לחבר וידיד חיי בתוכנו. תלמידיו הרבים וידידי הקרים נושאים עם את זיכרון חינויו הכבשת ואת אהבת החיים שלו הרבעוניות והתוססת. ליוהשע היו קסם אישי נדיר יכולת סיפור שובה לב. עודנו זוכרים את הטילים שהדריך להכרת שרידיו הצלבניים בירושלים וברחבי הארץ ואת החותם האיש שטהבע בכל עיסוק מעיסוקיו, בין אם היה זה מחקר היסטורי, הורה באוניברסיטה או שימור מונומנטים צלבניים ובין אם היה זה ייזום מפעל מחקר לאומי או בינלאומי. הוא היה מעורה בחינוך בכל הרמות, מן החינוך הייסודי ועד האוניברסיטה, ונטל חלק חשוב בפועלותיה של האקדמיה הלאומית הישראלית בירושלים, שנשיא, פרופ' קדר.

מכועדים. אכן, יהושע היה איש עשייה

דברי פרופ' חיים תדמור

מקש אני להביע דברי תודה והוקרה לראש העיר ולמועצה עיריית ירושלים על הנחתה שמה של מלמדים נודעים שחיו ופעלו בירושלים.יפה עשתה עיריית ירושלים בקריאת רחוב על שמו של יהושע פראור, שחי בעיר הזאת מאז עלה מפולין והוא בן 19 והתחליל את לימודיו באוניברסיטה העברית. כאן נשא לאישה את הדסה וכאן נולד בנו אהוד.

יהושע פראור אהב את ירושלים והקדיש מחקרים רבים לתולדותיה, החל בדוקטורט בשנות תש"ז על מملכת ירושלים הצלבנית וכלה בספריו האחרון, כעבור ארבעים שנה, כשנתים לפני פטירתו, על היישוב היהודי בממלכת ירושלים הצלבנית. ירושלים הייתה אזו מקום מגש של נתיבים ראשונים: ההיסטוריה היהודית וההיסטוריה רבת התהפוכות של ירושלים. הוא חש זיקה עמוקה לגורות העיר ולמונומנטים היהודיים והנוצרים שנשתמרו בה.

בשנות חייו האחראוניות הרבה יהושע פראור לחקר את עולם האמונה והדעות. הוא בחן את הביעות התאולוגיות הטמונה ביחסה של הנצרות לירושלים, את אופי העליות לרוגל לעיר הקודש למנן התקופה הביזנטית ואת המתח בין ירושלים של מעלה, יעד הגאולה, לבין ירושלים הארץ, מוקד המשיכה של צליינות שם תשובה" ולימים, בסיום האלף הראשון, מוקד משיכה לצלבנים לוחמים.

ראש העיר ירושלים **אהוד אלמרט** וחברי מועצת העירייה

מתכבדים להזמין לטקס קריאת רחוב

עו"ש

יהושע פראור הסטוריון ויקיר ירושלים תרע"ח - תש"ז

בשיתוף:
פרופ' פרופ' חיים תדמור
סגן נשיא האקדמיה הלאומית
הישראלית למדעים

ביום חמישי, ב' באב תשנ"ט (15.7.99) בשעה 11:00
בצומת הרחובות זרחי, המשוררת זלדה ופראור
שכונות רמות, ירושלים

הטקס יתקיים במסגרת הכנסת החמישי
של החברה הבינלאומית לחקר מסע הצלב
הטקס בחוץ. מומלץ להצטרף בכיסוי ראש

גראם שלום ז"ל

התעניינותו של גראם שלום במתמטיקה ובמדע

הרצאה בטקס הענקת הפרס על שם גראם שלום ביום 7 ביוני 1999

סול בידנר

בשנות השבעים הייתה מעורב בפרויקט לבניית צוללות המיעודות לשיאלanganlia. שלום ביקש לדעת כיצד פועלת צוללה, ואני חשב שהאגראטי סודות צבאים בשחסברתי לו את התכניות. הוא התעניין בטכנולוגיה המודרנית שהתחילה להתפתח, למשל באווירונאוטיקה ובחקר החלל. אני שימשתי לו יועץ טכני.

בקיץ 1980 הזמין אותו בני הזוג שלום לביקור בחברותם בסילס מריה. בטילו בגבעות הסובבות תיארתי שלום את מצב חקר החלל: הטלקופטים הרדיופוניים המקשייבים להחלח החיצון בכל תדר אפנוי, שליחת אנשים ומכתירים לירח, והairoו לחישית - הנחתת חbillות מכתירים על המאדים. בין מטרותיו העיקריות של חקר החלל היה החיפוש אחר סימני חיים אפשריים מחוץ לכדור הארץ. תופעת העדר כל אינדיקציה לחים כאלו ריתה את שלום. המחשבה של חיים על פni כדור הארץ בלבד עם אלהים הייתה ממחשה מהמתמטיקאים שלום.

תכנן שלום לעבור לרישלים חשב כי יוכל להתרпрос מהဟרת מתמטיקה בבית ספר תיכון. למעשה, משורה נז אבן הוצאה לו כאשר הגיע לירושלים בשנת 1923, אך הוא בחור במשרת ספרן במהלך העברית של הספרייה הלאומית. שלום סייר לי פעמיים בחלית שלוש החלטות מכריעות בחייו וכולן בעירותו: ללמידה עברית, ללמידה קבלת ולהיות בירושלים.

בני הזוג שלום התארחו מדי פעם בפעם בפעם בוד默 בצייר או נפשו בסילס מריה בהרים. באחד מביקוריו בצייר נסענו יחד לבית הקברות היהודי העתיק שליד באדאן. בדרכנו מן החניון אל בית הקברות חלפנו על פni משפחתו שיוציאת שערכה פיקניק על הדשא מחוץ לחומת בית הקברות. שלום אמר לי: "חובש כיפה כדי להראות להם שאנו יהודים".

שלום התעניין בגינויו של משפחות יהודיות ובחן היטב את המצוות. הכתובות העתיקות ביתר, משנת 1750, היו בעברית, הכתובות שזמנן לאחר תקופת ההשכלה היו בגרמנית והכתובות משנת 1948 היו בעברית. רק צאצא המשפחות המקוריות היו מותרים בקבורה שם.

הapiro של פרופ' גראם שלום כמתמטיקאי ומדען עלול להיראות מוזר. ואולם, שלום היה אדם בעל תחומי עניין נרחבים, וכמו כן הפער בין מתמטיקה טהורה ובין מיסטיקה אינו נראה גדול כל כך למי שמכיר את שני השלים בחוקרי מיסטיקה לפני כמה מתמטיקאים באוניברסיטה ברואן, הם אמרו:

"הנה אדם המסוגל להבין אותנו".
אשרי ואני הכרנו את הזוג שלום בספטמבר 1956. גראם שלום היה פרופסור-אורח באוניברסיטה ברואן בפרובידנס, רוד איילנד, ואילו אני הצלופת קודם לנין הזוג שלום המחלקה להנדסה. נפגשנו עם בני הזוג שלום לעתים תוכפות, ופעמים רבות לחקנו אותם לטילים באיזור הConfigurer היפה של רוד איילנד. גם נשנפרדו דרכינו בעבר שנה הוספנו לשומר על קשר, ובני הזוג שלום השפיעו על החלטתי לעלות לישראל בשנת 1964.
גרנו בחיפה ולעתים קרובות ביקרנו את הזוג שלום בירושלים והצטרכנו לחוג החברים שלהם. כאשר נודע לי על עניינו של שלום במתמטיקה (הוא למד לתואר דוקטורט במתמטיקה באוניברסיטה ברלין לפני שעשיה הסבה לתהום היהודות), היו לנו שיחות בתחום זהה, והתקשיתי לענות על מקצת שאלותיו של שלום אף שהוא לוחר שני בני במתמטיקה.

בחיותו סטודנט צבר שלום ספרים רבים במתמטיקה, בעיקר על תאוריות המספרים, אלגברה ותאוריות הפונקציות. הוא הופעת שמען ממוני כי יש שימושים מעשיים רבים למתמטיקה הטהורה שלמד בהיותו סטודנט, אף שידע כי אינשטיין ישם כמוות נכבדה של המתמטיקה הטהורה של זמנו כשפיכת את תורה היחסות. כאשר

מיןויו של פרופ' גראם שלום לנשיא האקדמיה ביום 1968 בבית נשיא המדינה. מימין לשמאל: הנשיא זלמן שור, פרופ' גראם שלום, פרופ' אפרים אורבן.

גרשם שלום וריהדות

יהודיה ליבס*

למשל מביקורתו הנוקבת של שלום על אנשי חכמת ישראל שבמחקרים לא בקשו אלא להביא את התרבות היהודית 'לקבורה הגונה'. אצל שלום, לעומת זאת, מחקר היהדות היה כרוך בהשכפתו הציונית שלא זו ממנה כל ימיו, באמונתו בתחיית האומה, שאינה אפשרית בלי תחיה רוחנית, תחיתם של אוצרות רוח העבר.

שלום לא ניגש למחקרים מתוך ידיעת מוקדמת על מה שהיходитות 'צrica' להיות. על סוד היהדות לעלות מתוך המציאות הטקסטואלית וההיסטורית, וגם שם לא בקש נוסחה קבועה אחת. אכן סוד היהדות סודי הוא מעכם רוח הדור ובזיקה לתרבויות הכליליות של הזמן והمكان. שלום לא היה אידיאולוג וגם לא אורחותודקס (במונט של מי שיש בידו הסברה הישירה, אורחותודקסיה ביוונית). על כך יצא נגדו קצף של אורחותודקסים דתיים אחדים, כדוגמת ברוך קורצוויל, שהאשים אותו 'בפולחן האפס', כלומר בערך במה שהיום היו קוראים פוט מודרניות ופושט ציונות -

האשמה בלתי מוצדקת בהחלתו. אך דומה שגם התרבות היהודית החילונית לא תוכל בנסיבות לא מזמן אל חיקה. ספק בעיניים אם שלום הוא באממת בעל ברית נאמן לאוותם שמקשים 'להוציא את היהדות מן המונופול של הדתים'. דוקא מפני שמנע מהגדירות מופשטות, נזק שלום להגדירה היסטורית, ופעם הגדיר היהודי כל מה שלולמי אמוני ישראל בדור מסויים והוא היהודי. אינני יודע איך בדיק פירש את התרבות היהודית המקרה הסתום 'שלומי אמוני ישראלי', שדומה שדוקא סתיימותו התאימה לו לצרכו. אך זאת רק בנוגע להגדרת תוכן הדתיות של אוטם שלומי אמוני. מצד אחד של צירוף זה עולה דוקא תמונה מוגדרת. של שלומי אמוני ישראלי הם בודאי חוגים היסטוריים ולא דמיות אידיאליות, ומשורשי המלים של הצירוף אפשר גם להסביר שמדובר באלה החשים ומבטאים כלפי הדת והמסורת יחס של נאמנות שלמה. ואולי נכון להזכיר בחקר זה שבתקופה מסוימת היה שלום חבר באגודות ישראל, עד שבדקו אותו ועמדו והוציאו אותו בחוץ.

נשארנו חלוקים. את ההרצאה ששימשה גרעין למאמרי 'המשיח של הזוהר', שבו החלו בפיותה דרך שונה בהבנת הזוהר, נשאתי באולם הזה בעבר עיון שנערך לבכורו ביום הולדתו השמוניים (לפניהם עשרים ושתיים שנה), ובעקבותיה ניהלו שיחות ארוכות. באותו הימים, כפי שנודע לי אחר כך, השתדל מאוד שלום גם ממש אידיל נקל מינוי וקביעות אוניברסיטיטה. רק היום, כשהאני יודע מניסיוני כמה קשה להכניס תלמיד לאוניברסיטה, אני מבין מה פירוש הדבר להכנס שניות העוסקים באוטו התחום.

אני רואה את עצמי תלמיד מובהק של שלום למורות חילוקי הדעות הנזכרים, ואולי אף בגללים, כי לא הייתה ראוי לתואר זהה, אילילו חקרתי באופן עצמאי. משחו מגישתו הבסיסית אני מתיימר ומנסה להמשיך. ישתו של שלום, לפי הבנתי, משלבת ראייה חזיה מפוקחת ורחבה ובמידת האפשר אובייקטיבית. עם אמפתיה אמתית לנושא המחקר. לתחמתה מדי פעם אני שומע שיש מי שמצואים צידוק ושבה למחקר הקבלה באמרטתו של שלו ליברמן שהකלה כשעלצמה היא דברי הבל (nonsense), אך המחבר ההיסטורי של הבל זה ראוי לתואר scholarship. כמובן, ליברמן לא אמר זאת לגבי נושא המחקר שלו עצמו, הספרות התלמודית, אלא בעקבותה כלפי חיבורו גרשם שלום, שאט מחקרים חשוב יותר מהמושא שלו. מהנה ב', בתנאי שבא ישאל לי את המכוניות ואכח אותו לאוניברסיטה.

שלום היה שותבה לשאלת מריאין מה ראה לחזור את הקבלה ענה שלום שבמחקר זה הוא מחשש את סוד קומו של העם היהודי. לדעת שלום, הדרך אל הסוד היא דרכ' המחקר, ככלומר התעמקות בנכני רוח העם ותרבותו. אין מדובר בקידומם בעיון ומיוחק, אלא בחיפושה של נפש אחרי שורשה. יתר על כן, דומה שביצצם החיפוש אחר הסוד יש כבר משחו ממציאתו. אין להבדיל בין עצם תורה ישראל ובין תלמודה של תורה, ובו שמר חלק גם למחקר ההיסטורי העשי כהלה לפני רוח שלום, שראה במחקר לא רק תיאור אלא גם דעות אחרות משלו. לפעמים הוכח לי שאיני צודק, לפעמים קיבל את דעתך ולעתים

הקשר בין גרשם שלום ז"ל, דמות עיקרית בחיה שאני מכיר היטב גם מן הצד האישני, החל לפניהם יותר מחמשים שנה. שלום היה חברו הטוב של אבא ז"ל, ומאו שעמדתי על דעתיו הוכמתה מאיישותו המלבבת והחכמה. שנים רבות היא עמדה לי מני ובסובן מסוימים גם אחרי מותו ועד היום הזה. כך בודאי באשר לתהום מקצוע הלימודים, שאין כל אפשרות לתאר בו את דרכי בלעדיו. בילדותי נשבתי מודע לעולמה, והבנתי שאין אין דבר גדול ועמוק ממנו. וכשנכנסתי בפעם הרואה חדר העבודה של שלום וראיתי את ים הספרים המכיסים את הקירות, היצפה אותה הרגשה שכאן המקום לשכת עד עולם (היהתי אז בכיתה אלף). דומה שהרצון הבלתי מודיע לעסוק בתחום הקבלה התבgesch אצלי לאחר שנים אחדות, כשהבנתי שספרים אלו ספרי קבלה הם ברובם. רושם של רצון זה שבומת חדש אצלי גם עתה, כמעט בכל יום, כשהאני נכנס לאוסף שלום בספרייה הלאומית. כשהתחלתי בלימודי אוניברסיטה אלו ספרי שלום בביתו, ויחד אספנו עשרות תדייסיים מאמריים שלו לתוכן מעתופות גדולות, שאוות נשאתי בקושי הביתה, ובهم השטעשטי ימים רבים, והם הבסיס של לימודי. לאחר מותו טרחת זמן רב על חתיבה לא קטנה מתוכם, ואספה וערכה והזقتה לאור את הכרך של ספרו 'מחקרי שבתאות'. בשנה השנייה ללימודיו הצעיר שלום, שכבר היה בגמלאות, שি�שוב וילמדקורס לקוריאה בזוהר בתנאי שבא ישאל לי את המכוניות ואכח אותו לאוניברסיטה. שלום היה גם המדריך שלי בעבודות הדוקטור. ובמחלקה גם אחריה לא חדר מלחשיט לי את עזרתו הנדיבה, הדרכה מדעית ורוחנית. הוא פתח לפנינו את אוצרות הספרים והידע שלו וגם עזר בקידומם בעולם האקדמי. כך נהג, כפי שידעו לי, גם לגבי אחרים. הוא דאג מאוד שעבודות הדוקטור של תלמידיו לא יתארכו יותר מדי ושהניה פנוים מבחינה כלכלית. גם את מחקריו שאחרי הדוקטורט הוסיף שלום לLOTות מקרוב, גם את אלה שבhem הבלתי צודק, לפעמים קיבל את דעתך ולעתים

*מתוך הדברים שאמר בטקסו הוענק לו הפרס בחקיר הקבלה על שם גרשם שלום

ייחודה של ספר יצירה

יהודא ליבס

הainporomtsia meduyat sheafshar la-asouf matocu, tzufiha lenu aczuba: tocon zeh shel hsefer ainu uno ul tzufiot shahua muovra. chibur meduyi sefer yetzira hoa sefer gedou. af achd matochomi meduy nitzkim bo ainu zocha lefitohu vlehummka, ala rak lekbiya statmit au lrmzo ul torah yadua makkomot achrim. sefer yetzira uzmo ainu machad bishitim alu wafc camutt ainu tuoun dbar hashikh li-tachomi meduy lagofim. chidusho matmaza bakiya shbal achd matochomi mazkiot atfshar lemazoa ushera yisodot ao shlosha ao shuba ao shuba ao shnimim-aysh, cmsfrn, af cmatkonon shel kavutzot shalhan matchlikim shlosim vshnimim hanativot, abniy bnyin shbahem nbara haolam, cpi shahoa tuuen. haem bck sverb sefer yetzira lehunig ydu amti ul tbeu shel haolam? mosfekni.

amnum gms sephi uosuk beperkiy hareshonim b'siyutto' kosmologit-meduyat shel sefer yetzira, ak can moshem ha'dosh dookaa ul kliyotah uol cholstah shel hashita uol pricotah vstiroutah. ak tihya zo tuteot lehiskik makan shani mba'ash lahemuyt beurco shel hsefer. b'amutzot pniyyut ha'mbat man ha'tpel al ha'ikar mba'ash ani la'chbe' ul gadolton. stirtot msk meduyot hperos ul hsefer meshmat hakdema carhotit la'hagot uolmo ha'rochini vmagmato ha'matit. za' ha'ros shahoa bnyin, wala rak mafni shahoa maspek pirosh ncon yutor l'sfer utik. hrishet hashita kosmologit shel sefer yetzira la tagromos chsr rochni ala toulta - beraiyah zusat yihya sefer medu reu vmiyoshn l'sfer yetzira, sefer yetzira la'asouf nukvot ha'neguvot le'sogiot ha'maziot geminyu bimino b'merco sdr ha'yon ha'tborot.

prof. yehuda libes zcha bperes bchakr hakbla ul shem gersom shalom l'shatn tshn'ut bchakrha ul taromat makhkri bakiya lmakhorotah vlorotah. rdhvim shalhan hm nosach maku'ar shel ha'reatzon batkum kiblat hper.

kb'u ha'kor sh'hathchom shbhor l'makhkri hoa ba'mat u'ikro shel hsefer, leutim vitor cilil ul ha'kashr ha'keli v'l'mashmuot shel huput ha'tchom basfer yetzira vhosatpek be'uz ul chshbon ha'ir. acn sefer yetzira uosuk b'cll ha'tchomim ha'nezkim af b'achrim. ysh bo meshna achat ha'kotoba bl'shon mishtiy krova ll'shon sporot ha'icilot vhemerabba, meshna achat mengit, achat d'kodkit mobekhet, v'achrot shu'sotkot bi'sudot ha'homrim o b'cocbim bahsho'ah limim vla'abri gof ha'adam, wcn u'od. b'iror umdatu shel sefer yetzira bnoshim alu hoa apoa noshia makhkri ligitiyim vbel urk bakiyat ha'schaltu shel b'ul hsefer vaf' bakiyat mkmomo zmuno. um zat urkem shel makhkrim calah mogbel la'hom ha'tpel, vhem aimim masgolim la'chdor ud kro'ud hsefer. ha'kor ba'sfer yetzira matrshim mu'atzat ha'sganon vholshon ha'sfer mba'ash la'hbiya v'l'mad dbar ha'antonomia shbu, wcn ul torot ha'olshon vhaddekuk, ha'mishtikah o'magia. leutim

sefer yetzira hoa k'konters k'tan, sh'matz ha'cmot ha'shm 'sefer' matais lo rak b'doch - bili piroshim ainu topo' yutor meshnim sh'l'sha umodim malaim. hoa ndps p'umim rbo'ot v'nachkr yutor mkl tekstu achd b'sp'rot ha'bter-makrati. ma'ot piroshim v'machkrim yochdu lo b'al' ha'shna ha'achronot (waf' lanu), waf' ha'yon hoa la'hit sh'l ha'makr. be'atzma ha'koniya sh'l mafpel hsefer b'sh'alt y'sod sh'l ha'machsheva - m'chashbat ha'ut ha'utikha, y'mi ha'binimim oaf filosofia ha'uchso'ot - sh'altot mahot ha'mazkiot v'ha'kashr sh'bina v'bi'ha' l'shon. wck af'ayr lo'mer b'mida r'ba shel amta sh'chlikim choshivim sh'l ha'ggot ha'iyudit ldorotia nbeno cp'iroshim l'sfer yetzira, shahoa, am cn, g'm sefer yetzira ha'tborot ha'iyudit, v'beiniy k'somma't ha'apshrot sh'gam ha'makr ha'chad sh'ybna b'midat'ha b'dr' zu. b'milah 'yichoud' shel sefer yetzira bi'kesheti lr'moz to'cano sh'l yichoud zu, shahoa ld'utti ha'zora mn ha'ribovi al ha'achdot, mu'olam ha'topu'ot al ha'elohot. af m'skana zu mnogdah lma' she'ula b'dr' cl' ms'p'rot ha'makr ha'mlamed, b'mashmu' o b'mp'orsh, shu'uniyu shel sefer yetzira y'matzia b'ainporomtsia ha'meduyat shahoa maspek. v'bmilim achrot, sh'hsefer ba' uolim cdi la'sbier at ha'conuto shel uolmanu.

matuk gisha zo ho'kodsh rob ha'makr ha'kodm ul sefer yetzira le'shkapto ha'kallit shel hsefer ba'sher le'tbu ha'maziot o' b'siyutto' b'no'ug la'achd o' yutor mn ha'tchomim ha'nezkim bo, shnabchoro lpi unnyu sh'l ha'kor. wck y'sh b'indnu makhkrim r'bis ul ha'shita kosmologit shel sefer yetzira, ul ha'stiru'omia shbu, wcn ul torot ha'olshon ha'antonomia shbu, wcn ul z'ha' m'ser za' um

הוא הממד המוסרי, 'עומק טוב ועומק רע'. גם כאן היכל הקודש מכוון באמצע. במישור האנושי מצוי ספר יצירה שני מרכזים אלה המכונים שנייהם בשם 'AMILAH' – מילת הלשון ומילת המעוור, היא ברית המילה. קל להזות פלייאות חכמה حقק יה [...] וברא את עולמו', אינה אלא פרפרזה על 'בריאות' ברא אלהים את השמים ואת הארץ'. אך עם זאת דומה שיעיר כוונת המחבר היא דווקא כלפי יוצר אנושי,בשר ודם, שהוחר גם הוא על מעשה הבריאה. כוונה זו מוצגת במפורש במסנה האחורה בספר: 'כיוון שבא אברהם אבינו, והביט וראה וחקר וחקק צraft וחצב וחשב וצר ועלתה בידיו' (ובנוסף להז' כוחה דווקא ברישון ובבלימה).

מה, אם כן, יוצר האדם? הוא יוצר בראש ובראשונה את 'העולם שבבלבו', כלשון המשורר, כלומר דמיוני פנימי נכוון ודינמי של המיציאות החיצונית. אבל מתוך מתח יצירתי זה העשויים לנבוע גם יצירות שמקומן לא רק בשל וبنفسו אלא גם בעולם החיצון. התלמוד מספר על חכמים שמתוך עיסוק בספר יצירה נברא להם עגל מושלש והם גם אכלווה. נאמנת עלי' עדות זו – שאפשר למצוא לה אישורים ובבים בפרשנות ספר יצירה בימי הביניים (בעיקר בפרשנותם של חסידי אשכנז) – שהעיסוק בספר יצירה עשו אף להביא לבראת עגלים, אך אני נחשב שכחן להגדיר כך את מטרתו של הספר. גם זאת אפשר ללמד, אגב, מתוך הסיפור התלמודי עצמו, שמדובר על עגל שיצא מאליו בily כוונה מצד אותם שעסקו בספר יצירה (יתכן אמנם שחסידי אשכנז הרחיקו לכת מאמוראי התלמוד ויצירתם שליהם נשאה אופי יותר). כנראה, זה גם ש Fraser הילוק שעשו שם התלמוד בין יישוף האסור על פי דין ובין יצירה על דרך ספר יצירה. בחילוק זה מביא התלמוד נאמנה את רוחו של ספר יצירה עצמו, רוח של ענווה מופלגת המבטלת הכל באחדות האלוהית ועומדת בניגוד גמור לרוח ההיבריס, להדגשת העצמיות האנושית, המאפיינת את הכישוף.

domini שדווקא ספר יצירה ספורותית הוא תוצר אופייני יותר של העיסוק בספר יצירה. כך בוגרנו ליזכר האנושי וכך גם ביצירתו של האל, שיצר בדיון ובאותיות וועלמו אין

המתוארת בו היא אכן פעלתו של הקב"ה – בראית העולם. ספר יצירה הוא מעין נוסח אחר של פרשת הבריאה בספר בראשית, ופתיחתו: 'בשלשים ושתיים נתיבות פלייאות חכמה حقק יה [...] וברא את עולמו', אינה אלא פרפרזה על 'בריאות' ברא אלהים את השמים ואת הארץ'. אך עם זאת דומה שיעיר כוונת המחבר היא דווקא כלפי יוצר אנושי,בשר ודם, שהוחר גם הוא על מעשה הבריאה. כוונה זו מוצגת במפורש במסנה האחורה בספר: 'כיוון שבא אברהם אבינו, והביט וראה וחקר וחקק צraft וחצב וחשב וצר ועלתה בידיו' (ובנוסף להז' כוחה דווקא ברישון ובבלימה').

אני מסכים עם החוקרים הסוברים שקטען אחרון זה שונה ברוחו משאר הספר (יש אף כאן שרואים בו הוספה מאוחרת). גם בפרק הראשון, המתאר לכארורה רק את דרך יצירה של האל, גם בו מושבצים ביטויים חזוריים של ציווי שאינים יכולים להተכוון ללא אלא לבשר ודם. למשל: 'עשרה ספריות [...] הבן בחכמה וחכם בבניה, בחוץ בהם וחקור מהם, ודעת וחושוב וצור והעמד דבר על בוריו והשב יוצר על מכונו'. או: 'עשרה ספריות בלילה. בלום ליבך מלחרה, בלום פיך מלדבר, ואם רץ לך שוב למקומם ממשתמו, והחיות רצוא ושוב, ועל דבר זה נכרת ברית'.

נמצא אפוא שלא רק האל הוא היוצר של ספר יצירה, אלא גם האדם המקים את ציוויו של הספר, וגם יצירתו שלו מתבצעת באופןה הדורן, דרך הבלתי מהירה. כאשר באותה הדורן, רוץ חזר זה אל המקום, רוץ ליבו חזר זה אל המקום, אל האחד, רוץ ליבו חזר זה אל המקום, אל השני, רוץ ליבו חזר זה אל המקום, אל השלישי, רוץ ליבו חזר זה אל המקום, אל הרביעי ומשיבו לאחד, הדומה לרקב הבולמים סוסיים המבקשים להתרפץ: 'עשרה ספריות בלילה. צפיפותן כמראה הבזק. ותכליתן אין בהן קץ, ודברו בהן כרצו ושוב, ולפניהם כסאו אין מתחזקים'. באופן ירדופו, ולפניהם כסאו אין מתחזקים. זה ברא האל את העולם, כפי שידוע וועלה גם מן המיתוסים התאומיים הקדומים, שלפיהם נברא העולם תוך מלחמת האל מmedi המציגות, לא רק במרחוב האינשטייני בעל ארבעת מדדי המיקום והזמן, אלא גם בימיו של 'מי שאמר לעולמו: ד'. ביחסית הרשנית של הספר יצירה

אך אין להסיק מכאן שאני נהג בספר במיניפולציה, מבטל מה שיש בו מפני מה שאני מבקש למצוא בו. אני סבור שדרך זאת, הרישה צורך בניין, היא אף דרכו וציוויל של ספר יצירה עצמו, שהשיטות הפסיכודידטיות לא הובאו בו אלא לצורך הרישטן. הרישה מתמדת של קונסטרוקציות אלה היא היא הפעילות הרוחנית שעליה מצווה וממליץ הספר. כך עולה בבירור מן הפרק הראשון של ספר יצירה, שמשינויו המתארות את עשר הספרות, יסודות הריבוי האין-סופי שבמציאות, מסתויימות בהכרזות כגון: 'דע וחשוב וצור, שאדון יחיד והויזע אחד ואין לו שני, ולפנין אחד מה אתה סופר'.

לכארורה הספר עצמו אינו מתחשב בהמלצות. במשנה הבאה, מיד אחר ביטול זה של ערך הספריה חוזר הוא ומונח: 'עשרה ספריות בלילה: אחת – רוח אללים חיים ... שתיים – רוח מרוח ...'. אם אין לספר, למה בכלל זאת לספר? אמרו מעטה: יש לספר כדי שוב להרשות ולשוב למקום (כלשונו במקומות אחר), לשוב אל האחד, מקור הבניין וההרשות. כי אין יצירה אלא תוכן הרישה. בסיסו יצירה שכזו עומדת הכרה באחדות הבסיסית שמאחוריו הריבוי. אך אין זו ידיעה בעלמא והכרה סטטistica (הכרה זו לא הייתה רואיה לכינוי 'יצירה'), אלא מתח מיסטי מתמיד המבטל بلا הרף את הריבוי ומשיבו לאחד, הדומה לרקב הבולמים סוסיים המבקשים להתרפץ: 'עשרה ספריות בלילה. צפיפותן כמראה הבזק. ותכליתן אין בהן קץ, ודברו בהן כרצו ושוב, ולפניהם כסאו אין מתחזקים'. באופן ירדופו, ולפניהם כסאו אין מתחזקים. זה ברא האל את העולם, כפי שידוע וועלה גם מן המיתוסים התאומיים הקדומים, שלפיהם נברא העולם תוך מלחמת האל מmedi המציגות, לא רק במרחוב האינשטייני בעל ארבעת מדדי המיקום והזמן, אלא גם בימיו של 'מי שאמר לעולמו: ד'.

וגם חז"ל, בדומה לספר יצירה, רואים במרכזו זהה גם את עיקרו של העולם וראשו, שמננו נ麝 לצדדים, שכן, לדבריהם, המקדש הירושלמי בניו סביר האבן שמננה הושתת העולם. דבר חז"ל אמר נמסרו לנו מותקופה שבית המקדש כבר היה חרב, אך לא כן דברי ספר יצירה. קיומם המקדש הארצי עליה מן הספר כדבר מובן מאליו. הספר אף איננו מבטל בין 'היכל הקודש' המכון באמצע ובין האל עצמו השוכן במרכזו, ודומה שבמיוחו האל ומقدسו נחשבו כמעט פשטוטה אלא תקווה לעתיד לבוא, אך היא מתאימה בהחלט לתקופה שבה עבודות האל זוהתה עם עבודות המקדש. תודעה זאת שורה בימי הבית השני, והיא באה לידי ביטוי בשימושו לשון מטונומיים שרווחו באוטה התקופה שבהם מכונה האל בכינויים המציגים את המקדש ועובדתו, כגון, 'הקודש', 'העבודה' ואף 'המקום', כינוי המצוי גם בספר יצירה. נוסף על כן, בעיסוקו בהיכל כמו בשאר נושאים ספר יצירה אינו מגללה כל תודעתה שבר היסטורי, ואף צאת קשה ליחס לתקופה שלאחר חורבן הבית, כשהתודעת החורבן מלאה את הלבבות. יתר על כן, ספר יצירה אף מזהה במפורש את המקדש עם ההוויה. היכל הקודש מכון באמצעותו לא רק מבחינה גאוגרפית, אלא גם בהיותו מצוי בין 'עומק ראייתם לעומק אחרית' ובבחינה זמנית זו הוא מזדהה עם יום השבת.

אם אפשר לדבר על מתח משיחי בספר יצירה, מתח זה אינו מכון לפני העתיד אלא לפני הווה, אל נקודת המרכז הזמנית שיש מכון אליה את כל כוחות הנפש, שם יש לכונן את המקדש ולהושיב את האל, כלשון היציטוט דלעיל: 'דע וחשוב וצור, והעמדו דבר על בוריו והשב' [נוסח אחר: והושב] יוצר על מכונו'.

במחלוקת עמוקה כמו ספר יצירה. גם אם נתעלם כרגע מן הדעה שאברاهם אבינו הוא המחבר, עדין נותר פער של כSSH מאות שנה בין המקדמים ובין המאוחרים. יש מי שקובעים את גרעינו של הספר למאה השניה או השלישי לספריה, לחוג תלמידי ר' עקיבא (ראשוןaveliy דעה זו הוא רב טעדייה גאון וראש לדוברי בימינו הוא גרשム שלום), ויש המאוחרים את חיבורו עד לימי הגאנונים של סוף המאה השמינית ומוצאים בו השפעה של התרבות הערבית השולטת בימים ההם (בין אלה מן הראי לצין את חוקרי חכמת ישראל בגרמניה גראץ וצונץ ובימינו את אלוני וואסרטורותם).

תרומתי לא תהיה במצודות הפער אלא דווקא בהרחבתו. אני מבקש להזכיר את חיבורו של ספר יצירה לפחות עד אמצע המאה הראשונה לספרית הנוצרים. כך אני קבוע הן על יסוד זמן של המבאות מן הספר והשפעתו הן על סמרק שליליה של כל ההשפעות המאוחרות שהציג המוחקר ובעיקר של השפעות ערביות. אך לא בכך אני רואה את הטיעון העיקרי, אלא בדברי ספר יצירה עצמו, למehrבה הפלאל לא נצלו עדין למטרה זו בספרות המכבר. קביעת זמנו של ספר יצירה עולה מרווחו ומהשפותיו, המעדות, לדעת, שנכתב באותו הימים שבהם עדין היה בית המקדש קיים על מכונו וישראל ישבים סביבו בטבת.

נקודת המרכז האלוהית, מוקד החזרה התמידית, מזוהה בספר יצירה עם 'היכל הקודש המכון באמצעותו'. ספר יצירה קבוע במפורש שלאמצע זה יש גם ממשימות גאוגרפיה: היכל הקודש מצוי בין עומק צפון לעומק דרום, בין עומק מזרח לעומק מערב, עמוק רום לעומק תחת. מסתבר אפוא שהכוונה להיכל הארצי שבירושלים, שנחשב למרכבו העולם, כפי שידוע לנו מדברי חז"ל.

אלא ספר או יותר דיק 'שלושה ספרים' הנזכרים בראשית ספר יצירה. ספר יצירה הוא אף גם ספר פואטיקה. המילה 'יצירה' מקיימת כאן אותה דרמשמעות הנודעת למילה היוונית 'פואזיס', שימושוֹת הראשונית היא יצירה חומרית (במקורות מסוימים גם בראית העולם נקראת כך) ובאופן פרטני – יצירה ספרותית. לדורך הבלימה והאחדות יש גם ממשמעות בתחום הפואטי, והדוגמה המובהקת ליצירה שנוצרה בדרך זו היא אכן ספר יצירה עצמו, כפי שניכר מסגנון המתפרק ומתכנס במשניות קצרות ו悠ות שסופן חורה אל אחד. ואכן, לפי המפורש באחת מנוסחאות הספר ספר יצירה עצמו הוא יצירתם של שני היוצרים המתוארים בו, האל ו아버ם. הבנת עניינו של ספר יצירה מוביליה גם להגדרת רקוּוּוּ התרבותי, שהוא, לדעת, יהדותה הנתוña להשפעה יוונית. אפשר למצוא כאן את עקבותיהם של הפילוסופים היווניים, בהם פרמננדס, הפילוסוף ששמע מפייה של אלה אזהרה חמורה מפני הרהור ומפני דיבור בכל הנוגע לריבוי. אזהרה דומה שמענו זה עתה בנסיבות שהבאתי מספר יצירה: 'עשר ספריות בלילה, בלום ליבך למקום כמשמעותו'. בציורו 'ספריות בלילה' המופיע כאן מתקיים גם הקשר האופייני לפרמננדס בין מושג הריבוי למשוג האין. דבר הפילוסופים היווניים העתיקים הגיעו בספר יצירה בתווך הספרות ההלניסטית. ואכן מצאתי הקבלות רבות בספר יצירה בכתביו פילון האלכסנדרוני. הקבלה מרשיימה אפשר למצוא בין דמותו של אברהם בספר יצירה ובין דמותו בספרות ההלניסטית כפי שהתפתחה בכתביו יוונים ובכתביו יהודים מאוז ימי אלכסנדר מוקדון. ברקע ההלניסטי של ספר יצירה ימצא גם רמז הנוגע לבעלית זמן חיבורו של הספר. דומה שאין עוד טקסט עברי ששאלת תיארכו שנויות

במיוחד בספר יצירה, שמעולם לא נחתם באופן קנוןני. מכאן שפע הנוסחים והעריקות של הספר.

הזיקה האורגנית בין הספר למפרשיו תובלט עוד יותר אם נבחן את השיטות התאורטיות ששימשו בידי הבנויים לפירוש ספר יצירה. בחינה זאת עשויה לגלות שספר יצירה היה גורם מכירע בעיצוב שיטות אלו ובראשם הקבלה. לא הקבלה הולידה פירושים בספר יצירה, אלא פירושי הספר הולידו את הקבלה, ובמילים אחרות הפירוש לספר יצירה הוא תורה הקבלה. קביעה זו זקופה באמון לסייע. אליבא דעתת, תורה הקבלה הייתה חיבת תודה גם למקורות ריעוניים אחרים ובראש ובראשונה לMITOS המתגלה במרקאות ובמדרשי חז"ל ולتورת האצילות הנאו-אפלטוניות. מזינגת שלושת אלה ופירושו של זה לאורו של זה הם שנתונו לקבלה את פרצופה המיחוד. אך מכל מקום אין הקבלה ישות עצמאית ונפרדת המפרשת בעניין זר טקסט חיצוני הנקרא ספר יצירה, שכן ביל' ספר זה אין לשער כלל את מציאותה.

לא רק על הקבלה השפיע ספר יצירה. השפעתו ניכרת כבר ללא מעט מקומות בספרות חז"ל ולא רק 'במעשה בעגל' שהזכרנו לעיל, שהוא המקום היחיד שבו התלמוד מסתמך במפורש על ספר יצירה. הספר השפיע מאוד גם על רבים מקורות הפילוסופיה היהודית. בין אלה ראויים לצוין המחדשים הגדולים, רב סעדיה גאון ור' יהודה הלווי, אך יותר מוכלים ר' שלמה אבן גבירול, שירות הקדש שלו ואף ספרו הפילוסופי רווים כולם דוקא בדברי ספר יצירה והוא מכשיר חשוב לעיצוב הדרך שבה נקלט הספר בספרות הקבלה. ספר יצירה הוסיף יציר גם בדורות האחוריים, והוא העומד בסיסו המשמעותי הפואטי הנדרת של ביאליק 'איilio' וכיסוי בלשון.

לאלפיים שנה, ומסיבה זו, כנראה, התקשו החוקרים בזיהויו.

חידוש אחר המופיעין את ספרי הוא גודש המבואות מספרות דתית יהודית שנכתבו מאות שנים אחרי ספר יצירה, ואני נרתע מהשתמש בהן להבנת מקומו של הספר בהמשך גופם הן להבנת מקומו של הספר בהמשך התפתחותה של דת ישראל וביחד בקבלה. אין כל חידוש בכך שהמקובלים הרבו להסתמך על ספר יצירה ולפרשו. אך המחבר המדעי המ夷יע בהערכת הזיקה האמתית שבין תורה הקבלה ובין הספר. הנטייה הרווחת בקרב החוקרים הייתה לראות את ספר יצירה כאסמכתה בעלמא, כמוין קולב שעליו תלו המקובלים את שיטתם החדשנית שבעצם אין לה ולא כלום עם השקפות המקוריות של הספר. וגם אם את עיקרי המונחים המשמשים בתורתם (בינויים המונח 'ספירות') שאבו המקובלים מספר יצירה, הרי עשו כן, לדעת החוקרים, תוך שהם משנים לגמרי את משמעותם. וכך עולה מספרות המחבר במשמעותו ואך ב轟轟 הקריאה 'להתנער בזרה המלאה במפורש הקראית' בתקופה בהתנער בזרה המלאה ביותר מכל ההשפעות וההשלכות של פרשנות ספר יצירה.

דוקא מגישה זו בקשתி להתנער. לדעתו, לעיתים קרובות עדמו המקובלים היבט על רוחו האמתית של הספר והוסיפו לפתחה לפי קוויה המקוריים. דבר זה אמרו בעיקר בספרות הזוהר, שספריו יכול להיחשב גם בספר מחקר שלו לא פחות מאשר מחקר במקורה. אף שהפילולוג מניע מלסתמך על סמכותו שלבשר ודם, נכון ורצוי לו להיעזר בפרשניות ובפיתוחים מאוחרים מעשי ידי דורות של חכמים שהשקייעו את נפשם ואת שכלם באזתיות הספר כל אימת שהוא מזזה בדבריהם תובנות נכונות השואבות מן הפשט. יתר על כן, אף נוסחה הספר עצמו חי ומתפתח עם צמיחת הספרות הפרשנית. תופעה זו חריפה

מעין זה מצאנו גם אצל פילון. גם אצל בית המקדש מסמל מהות מיסתית זאת. פילון הסמל, את בית המקדש המוחשי בירושלים שאליו היה הפילוסוף האלכסנדרוני עולה לעיתים מזומנים ואולי אף משתף ככהן בעבודתו. דורו של פילון, ראשית המאה הראשונה לספירה, הוא אפוא תאሪיך העולם גם לחיבורו של ספר יצירה. כפי שעולה כאן מכתבי פילון הן מספר יצירה שניהם נכתבו ביום שבחם לכארה עדין עולם כמנהגו נהוג והעם ישב מסביב 'היכל הקודש המכון במציאות' כך אפשר למצוא גם בכתבי חולמים אחרים בני תקופת הבית השני כגון פוליביוס, היסטוריון הגדול, איש המאה השנייה לפני הספירה, המזכיר את 'היהודים' המתגוררים סבב למקדש המכונה 'ירושלים' שהוא מקום גילוי של האל. בתקופה זו עוד הייתה אפשרות לפקודת שכבות מסוימות, גם נינוחות מסוימת ביחסים עם הגויים. רוח זו שוררת לדעתינו גם בספר יצירה, והוא זו שזוהתה בטעות בספרות המחבר עם בין-לאומיות ועם חוסר ייחוד לאומי או דתי. שלא כדברי אוטם חוקרים, ספר יצירה דוקא מחייב ביותר את סימני הייחוד הלאומי כגון הלשון העברית, ברית המילה, בית המקדש, יום השבת, ואולי נרמזים כאן גם חג השבעות וראש השנה. אבל בתקופתו יכול ספר יצירה לראות בזהות הדתית והלאומית עניין מובן מאליו שאיינו דורש הדגשה מיוחדת ואינו מוגדר דוקא בניגוד מפורש לתרבויות אחרות. מציאות ישראל ותורתו מלאת את הספר. מי שאינו נרמז בו הם דוקא העמים האחרים, כי קיימים איינו מהוoho כנראה בעיה קשה בעיני המחבר, והוא איינו נמנע משלואוב מלוא חפנוי מחייבים ומתרבותם. אויריה כזאת של שלום טבעי חלפה מן העולם עם החורבן שאירע, כך נראה, זמן קצר אחרי כתיבת החיבור, ואיינה מוכרת זה קרוב

דו"ח על הישיבה

שהתקיימה ביום ה', 15 באוגוסט 1950, בשעה 8.30 בערב,

בביתו של רב אלוף יעקב דורן הר הכרמל

בפגישת נכחו רב אלוף י' דורן, פרופ' ב' מזה, פרופ' א' קצ'לסקי.
נושא הדיון היה דבר הקמת האקדמיה למדעי והאקדמיה למדעי הרוח בירושלים.

שהושמעו מהווים בסיס לכינון האקדמיות, והאת בתנאי שתפקיד האקדמיות בראשית קיומו יישאו אופי רוחני ולא מוציאה לפועל (אקוזוטיבי). כל התפקידים שתמלאנה האקדמיות צריכים להיות מבוססים על סמכותם האישית של חכראין, על מעמדם בעולם המדעי היהודי ועל משקלם במדינת ישראל, אך לא לבouce מכל סמכות חוקית מוציאה לפועל.

עמדו זו של רב אלוף דורן נתבלה פה אחד. הוסכם שחוק האקדמיות יגדיר את מעמדן ויבתייח את סמכותן אך לא יעניק להן זכויות בעלות אופי אקוזוטיבי. השפעת האקדמיות על המדע הישראלי, על החינוך העברי, על תרומת המדע להתפתחות הארץ ובעמאנן המרכזי כקדמיות של כל העם היהודי חייבים לנבוע מסמכותן הרוחנית.

משנתקבל עיירון זה נסב הדיון על הנקנות שיש לעשות לקראות הישיבה בראשותו של ראש הממשלה. הוסכם שמספר המשתתפים יהיה בין 10 ל-15. הם יהיו מדענים ואנשי רוח גדולים מן האוניברסיטה, הטכניון ומוכן ויצמן, וכן אישים שיתמנו על ידי ראש הממשלה, כגון שר החינוך והתרבות, השר לחינוך הকודם, פרופ' ב' דינור, המנהל הכללי של אותו המשרד, ד"ר מ' אבידור, וחברי ועדת החינוך והתרבות של הכנסת.

הישיבה הנ"ל התקיימה מיד לאחר שבו של פרופ' מזר מחוץ הארץ. בינוים יש לקוות שראש הממשלה ימנה את המשתתפים בישיבה הנ"ל וכי יושלמו כל יתר הנקנות. דין וחשבון זה נמסר על ידי פרופ' אהרון קצ'לסקי.

פרופ' קצ'לסקי פתח בתיאור מטרותיהם של האקדמיות וציין את שתי העיקריות ביניהן: (א) לשמש מפגש ומרכז השראה לדגולים מבין המדענים היהודיים בעולם; (ב) לקבוע את הסטנדרטים לעבודה מדעית ברמה גבוהה בישראל וליצור את האווירה המדעית שהיא בה כדי לעודד את תכנונו המדעי של פיתוח הארץ. הוא טען כי הודות לסמכוון תשפוענה האקדמיות על המדיניות של הפיתוח המדעי בישראל וכן על החינוך המדעי בארץ.

פרופ' קצ'לסקיקבע את עמדתו לפני הדעה שהudeau הישראלי טרם הגיעו לאוטו שלב הבגרות הדרוש לייצור אקדמיות, ואמר לפרופ' מזר ולרב-אלוף דורן כי הוא שוחח בעניין זה עם סר רוברט רוברטסון, לפנים נשיא החברה המלכותית בלונדון, ועם נילס בוהר, וועורר לפניהם את שאלת הקמת האקדמיות בישראל. שניים החבירו מתוך ידיעת אישית כי המדע בישראל בשל עד כדי הקמת אקדמיות וחיוו דעתם כי האקדמיות תשפוענה לטובה על המדע ואף תעוזרנה לביצור המדינה.

פרופ' מזר אמר כי ההצעה טעונה בירור ועיבוד נוספים, בכל זאת קיבל את ההצעה שתכנית האקדמיות תעבוד בידי חכראין העתידיים בעצמם. הוא הסכים להקים את האקדמיות ואמר שאפשר לקבל את הנקודות שהעללה פרופ' קצ'לסקי בעקרונות יסוד להתחלה הדיון עם ראש הממשלה.

רב-אלוף דורן אמר שאף כי טרם הספיק להעמיק בעניין דעתו היא שדריונותesis

ישיבת המועצה למחקר ופיתוח, פברואר 1960.

משתתפים: דוד בן-גוריון, פרופ' ישראל דוסטרובסקי (יו"ר),
פרופ' דוד גינזבורג, פרופ' סולי כהן, פרופ' אפרים קציר,
פרופ' אלכס קינן, ד"ר משה פריבס ואלכסנדר גולדברג.

פגישה עם ראש הממשלה בעניין האקדמיות

28 בנובמבר 1957

ולמן ארן: הסמכות או חוסר הסמכות שלהם מעורפלת.

דוד בן-גוריון: טוב שתהיה קצת מעורפלת. נקבע את החוויב ואת הלא: הם לא גורעים מסמכות מוסדות המדע העליונים בארץ. עליהם הוטל: (א) לסדר פגישות ובירורים מדעיים ורפואיים של אנשי מדע בארץ. (ב) לייצור קשרים עם אנשי מדע יהודים ולא יהודים בעולם; כינוסים; ואם יראו צורך ותוועלט – פרסומים מדעיים כוללים. עליהם הוטל גם להזכיר החוק לכנסת. הם ידנו, יבררו כל דבר. כאשר הוועדה תגיש הצעות החוק, אלה שיצטרכו להציג אותה לנכונותם. הם מיעצים את עצםם, יכולתם ואחריותם וסמכותם הפנימית שלהם ולא של המוסד. מתוך הבירורים יראו. אני חשוב שזה לא יהיה לעלה מיכולתה של המדינה לספק את התקציב, אפילו גם פרסומים, אפשר יהיה לספק את הכספיים. פרופ' רקה, אם החבר הזה יגיע לידי מסקנה להוציא פרסומים מזמנן לימון, ישיג כספיים. איני מדבר בשם הממשלה, אני מביע ביחסוני שכיספים אלו יהיו.

המסיבה נסתירה מהתוקף הסכמה כללית, אני רוצה לציין זאת.

זו גם כן אחת מהחכמות האנגליות – נתנו לנו זמן לענות על שאלות. המקימים לא היו מייצגי המדע בישראל, כי מיד נוכחים נגדם כל המוסדות. אם הם יגלו יכולות נזאת ופועלה כאזאת ויצירה, מילא יקבלו את הסמכות. הסמכות תהא נובעת מתוכם ולא תינתן להם אלא סמכות פורמלית וחוקיקת.

אפשר לסכם כך, רבותי? יהיו גם מדעי הרוח. ההצעה היא שהנשיא – לאחר התיעיצות עם המוסבים כאן, בוודאי עם אחרים שאניהם פה – יקבע חבר של חמשה עד תשעה אנשים, מטובי אנשי המדע, והם יקבעו את ראשי הפעולה של הבית הזה. הם יסדרו פגישות של אנשי מדע בארץ, סימпозיונים, יבואו בקשרים עם אנשי מדע יהודים בעולם ועם אנשי מדע בכלל. לפי שעיה לא נגיד מה ביניהם ובין הסמכות של האוניברסיטה ושל הטכניון ושל מכון ויצמן. כל הסמכויות של האוניברסיטה ישארו וכל הסמכויות של הטכניון ישארו. ואם בכלל. ככל הטענה מושך מושך יישארו. אם במשך הזמן יתגש משחו שיעליה אותו מעלה המוסדות האלה, טוב. אם לא, לא. אנו לא ניתן סמכויות מעלה אלו שיש למוסדות האלה.

דוד בן-גוריון: זו צריכה להיות הצבעה הראשונה, ובמשך הזמן הצבעה הזאת עוד צבתות, אם יהיה צורך. הצבעה הראשונה לא תהייה תליה כל כך באחרים. היא צריכה לרכוש את מעמדה מהAUTORITY הקיימת בתוכה.

מי יחליט על התקנון? באמת לפי שעיה זה "קלוב". אם הקlob יהיה פורה ומפרה במחשבה מדעית, השם הזה לא מפheid אותו. באנגליה בודאי יש לפחות "סובייטים". הריאל סובייטי תפסה מקומה כי עשתה דברים, כי אחד מחבריה היה ניטוון. אם נמצא חמישה עד תשעה אנשי מדע חשובים אשר יכולים לעמוד יחד והוא ביכולתם ליצור משווה גם לשוק אחרים, נניח בידם לפי שעיה דבר זה – בית ועד בארץ גופא, כדי שהמוסדות המדעיים לא יהיו נפרדים ושיהיה להם מקום מפגש כללי. ניצור קשר עם אנשי מדע יהודים וקשר עם אנשי מדע בעולם בכלל. אלה התפקידים הברוריים. יכול להיות שבמשך הזמן מתוך המציגות ייוולדו עוד דברים. לפי שעיה אנו מוכרים להנחת הרבה הדברים. איפה ואני והטכניון יגידו איפה ומesson ויצמן יגידו אותו הדבר. לפי שעיה לא מוחיבים לענות על כל השאלות.

סעודת חגיגת בחנוכה תש"ב (1971) במלואת שמונין וחמש שנה לדוד בן-גוריון

פרופ' מנפרד אשןר (1901-1989)

אוהב החידקים - אבי המיקרוביולוגיה בישראל

פרופ' אלנס קין ספרה:
פתחו תפסתי שיש כאן מישחו שאחוב חידקים. הוא לא רק חוקר חידקים, הוא אהב אותם ממש. היה אכפת לו. כדי להבין שהזה דבר בלתי רגיל צריך לזכור שהמחלקה באותו הימים נוהלה בצלו של קליגר, היギיניסט אמריקני ששנא חידקים, רצח להרוג אותם, להשמדם אותם, לסלק, לעשות הכל כדי שלא יפריעו לבני אדם. ובתוך המחלקה זאת היה פתאום אדם שאהב מאוד את היצורים האלה. זה קנה את לביו. מצאתי קסם מיוחד בגישתו המיוונית.

ואני חיב להודות כי כל הגישה שלי לאשnar באותו הימים הייתה מבוססת על טענות, כי אשnar היה אדם מעשי מאוד. הוא ניסה לפתור בעיות והיה חוקר שימושי, אך מה שתפס אותו הייתה אהבתו העצומה למיקרו-אורגניזמים.

כשראייתי את אשnar מסתכל במיקרוסקופ הבנתי שהוא חי בתוך צלחות פטרוי, בעולם החידקים ובמלחמות הקיום העצומה המתחוללת בו, בתופעות הגנטיות על הסימביוזה והאנטיביזואה. זה היה העולם שלו, שילוב של אמנויות ומדע, והוא היה ספונ בעולם זה, ולאיש לא הייתה בו דרישת רgel. הוא היה מיקרוביולוג מודרני וחובב טבע היושב בשקט שעות רבות וננהה ממוראות עולמו הקסום. אמנים המוטיבציה המדעית שלו באה מראיה, אך הוא הכיר היטב את האסכולה ההולנדית שבעפעם הראשונה שילבה כימיה וביווכימיה וgentikha במיקרוביולוגיה.

אשר היה ציוני גדול בדרך פרטית מאד משלו. את הידע שלו שהציג במחקר לשמו תמיד העמיד לפתרון בעיות ארץ ישראל. הוא היה אנטי-מסדי. לא היה אידיאולוג, אבל הוא התגיים למלחמה במלריה. ייצר את הוווקסינה נגד טיפוס. הניסיון ליחס את הידע שלו לפתרון בעיות היה חלק מהמציאות שלו. אשnar האמין בתעשיית התסיסה והיה שותף להקמתה.

בבית קטן מוקף אדמה. הנה יעקב נוטקה מירוחלים בשנת 1948 והותשבים נאלצו לנטוש את המושבה. אשnar התנדב לח"מ" (חיל המודיעין) ועסק בהכנת וקשיות נגד טיפוס. בשנות 1950 נתקבש לארגן את הוראות הבקרטוריולוגיה לרופאים באוניברסיטה העברית. אשnar נקרא למד בימיו (12 ביוני 1962) קרא חי"ר, נשיא האקדמיה פרופ' אשnar במכון התענין בסימביוזה בין חיידקים ובין חרקים טפילים. הוא חקר תהליכי ביולוגיים בסוגים רבים של חיידקים מבחן הרעלות והזיהוי. הוא חקר את סיבת התמותה של דגים בעמק בית שאן ובבית הערבה בימיו (1946). הוא חקר חיידקים בעלי תנעה של המיקרוביולוג הדגול. אשnar לא היה מושך מכך במכובדו לאקדמיה ובסיור חי"י ליד חיפה ולימים עבד אצל איכר בבניינה. לגידול מסחרי של פטריות שמן.

ב-1 ביוני 1962 הודיע פרופ' גרשם שלום בכתב לפרופ' מנפרד אשnar כי האספה הכללית בחירה בו לחבר האקדמיה וביקש לקבל את הסכמתו כמתבקש לפי תקנות האקדמיה. "הנני מתכבד להודיע לך שהכבד הכרוך בהשתיקות לאקדמיה הלאומית לא מותאים לי ולכן החלטתי לא לקבלו" – הייתה תשובהו של אשnar. שש שנים קודם לכן, באפריל 1956, הודיע לו משרד החינוך והתרבות על זכייתו בפרס ישראל במדעי הטבע. "ל策רי לא אוכל להיות נוכח בעת הטקס, ועל כן אבקש את סליחתכם. נא להזכיר את הכספי הקשור בהענקת פרס לקרן המגן" – השיב אשnar לד"ר איש-שלום במשרד החינוך.

זה היה האיש שהיה. תלמידיו מעידים עליו שהוא נעים הליכות, צנוע, ענייני, דינמי, אהבי, אוהב טבע ונוף הארץ, אהב אדים, אהוב את הארץ ויושביה, עינו במיקרוסקופ וראו קשוב לסייעתה. מנפרד אשnar עלה ארצה בשנת 1924 בעוזרת תעודה מזופית. הוא התגורר ליד הכפר הערבי יג'ור (מיקסובקטורה) ואך עסוק בבדיקה האפשרות לחקלאות כבנימינה. בשנת 1925 עבד בתחנה לחקר המלריה בחיפה ובשנת 1926 הוזמן לעבודה כבקרטוריולוג באוניברסיטה העברית. הוא עסוק בחקר קדחת פפטצי', אבעבועות ודייפטריה בתרכגולות, חקר זבובים ממושחת הפופיפה ועוד, ואת מחקרו הגיש כעבודת דוקטור לאוניברסיטה ברסלו בשנת 1930 לakhir שלמד בה חי"ה שניה בלבד. ד"ר אשnar שב לירשלים ועבד באוניברסיטה, נישא ו עבר לגור בנוה יעקב, מושבה קטנה מצפון לירשלים,

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים ירושלים

תאגידאר גאנז	פלטון מילמן
לכבוד	לכבוד
י"ג ב-בסיור חסכ"ב	פרופסอร' סגנדי אונדר
המединון – סכו"ם בגנולודgi לייחראלי	המединון – סכו"ם בגנולודgi לייחראלי
ט"ו בירדי 1962	ט"ו בירדי 1962
ח' הילדה	ט"ו הילדה
פרופסור אונדר הוכבד,	פרופסור אונדר הוכבד,
הוגי ספח להודיה לך כי באסיפה הכללית הפעתית, פנקטימטה בירום	הוגי ספח להודיה לך כי באסיפה הכללית הפעתית, פנקטימטה בירום
, י"ג בימי חסכ"ב (12 בירדי 1962), בבחגת כל דמי הפליה להזוז חבור באקדמיה	, י"ג בימי חסכ"ב (12 בירדי 1962), בבחגת כל דמי הפליה להזוז חבור באקדמיה
הלאומית הפעתית למפעת.	הלאומית הפעתית למפעת.
בהתאם לתקנון 6 בתקנון האקדמיה הלאומית הפעתית למפעת, חסכ"ב –	בהתאם לתקנון 6 בתקנון האקדמיה הלאומית הפעתית למפעת, חסכ"ב –
ירידת נסיא האקדמיה על בחריהם המהנדסים, לאחדר שקיביל	ירידת נסיא האקדמיה על בחריהם המהנדסים, לאחדר שקיביל
את הסכמתם.	את הסכמתם.
הגבוי מברך בזאת שתרדייל להודיה, בהקדם, לנסיא האקדמיה את דבר	הגבוי מברך בזאת שתרדייל להודיה, בהקדם, לנסיא האקדמיה את דבר
ביבר רב,	ביבר רב,
אלען גלען	אלען גלען
פרופ' ג. אל. סולומון	פרופ' ג. אל. סולומון
סגן-נשיא (ג'י. ג'י. ג'י.)	סגן-נשיא (ג'י. ג'י. ג'י.)

בישיח על תולדות האקדמיה ותפקידיה

ו' ביולי 1984

בבשורת תפות: "אָ אַוְרְבָּן, רָ בְּקִין, אָ דְבָרְצָקִין", וורטנער, ב' מהור, מ' סלע, ב' רוטנשטייריך", תלמי

הנגיד היה להכין רשימה של מודיעינים
על הדים בעולם. פעולה זו נכשלה כי לא קיבלה
נתת התנוופה הדורושה. שנים רבות עסקו בכך.
לילתה גם שאלת מעמדם של מודיעינים לא
הוחדרה. היה ברור שצורך לבחור חבר
אקדמיה ונוהוג שהאקדמיה מנ齊חה את עצמה
ושהמודיעים שייצעו שלושת המוסדות להשכלה
בכובוה שהיה קיימים אז היו החברים הראשונים.
ירופ' אורבן: תחילת הצייר שכמה חברים
שבערו גיל מסויים היו חברי כבוד, אבל העצה
בגונוליה

הרופ' רותנשטייך: לגברת ו-יליר הייתה איזו רוגראה של אחדות היקום והעסיק אותה נשבר של המ杜 המערבי על רקע השואה. רותנשטייך ראתה את הקשר בין המדע המערבי ובין השואה וחיפשה נתיב חדש. היא חשבה שהכיון החדש של הגישה אל המדע יתגבור יירושלים. בין המניינים של דוד בן-גוריון יייתה דעתו שהאקדמיה היא אחד המאפיינים של המעם הממלכתי והיא מוסיפה למגוון אופיניות של המעם הזה. זמן ארן, שהחליף גות דינו, לא האמין בדבר זה. כשהתכנסנו לאולם הסנט והוכרז על הקמת האקדמיה הוא שב על ידי ואמר בידיש בשם שלו ותיק מומועצת פועליל תל-אביב שא' אפשר לכונן ייגוד מקצועית של נמלים, כי הנמלים אוכלוות זו ולוולות לא יתארכו. לפי תפיסתו האקדמיה הייתה איגוד מקצוע של אנשי מדע, בן-גוריון רצה לבנות את הגוף החדש 'בית ועד', אך כדי לחת לו מעמד בין-לאומי חשב שיש לקרוא לו בשם אקדמיה. בשל פעילותו הרבה של אהרון קציר היה מובן מאליו שייהי הנשיא הראשון, אבל ברגע האחרון חשבנו שאריך הצעית את זkon הדור, בובר. קציר הסכים ובובר בחבר. הוא לא סיים את הקדנציה שלו וקציר רהרך לויינאה השוינ' על האקדמיה.

פרופ' אורבל: בשנת 1958 אמר בן-גוריון שהגיע הזמן להקים את האקדמיה, לאחר קבלת הפנים בהשתפותו במלון המלך דוד גגעה הגברת זילר.

שנחלייט מי יכולם להיות החברים הראושונים באקדמיה ומעצבים דמותה. הוא חזמין אותנו כנציגי האוניברסיטה העברית והטכניון והציג את עצמו כנציג מכון ויצמן.

עד היום יש באקדמיה מעט מה שיקום
מהמוסדות האחרים. אנחנו ראיינו באקדמיה
מפעל בעל חשיבות רבה. היה הכרה שיקום
במדינת ישראל, אם אפשר בירושלים, מוסד
שיציג את המדע והמחקר בארץ ויפעל להידוק
הקשרים עם מוסדות בחו"ל, לקידום המחקר
בארצו, לקשר בין שלושת המוסדות להשכלה
גבוהה. רצינו לעורב בזיה במידת האפשר את
הממשלה. מדובר בהרבה על פרסומים. כבר אז
דובר גם על ארגון קונגרסים. חשבנו
שהאקדמיה יכולה לעמוד במשימה זו - ואני
ሞכרה להגיד שמקצת החzon התגשם.

פרק' דברצקי: זו לא הייתה זימה של המוסד לקידום האדם, כי אהרון קציר הוא שהאיש בגביו ווילר. גב' ווילר רצתה משוחה לkidum רוח האדם וגישתה עוררה התנגדות בקרב המדענים. בז'גורין היה סבור שעובלים היו רק שני עמים גדולים – היונים והיהודים – והוא מציג את תורתו בהתלהבות. אני מודה שהייתי ההייתה דיסציפלינרית יותר. אני מודה שהייתי בין אלה שהתנגדו להקמת האקדמיה. התנגדתי ממשום שלא ראייתי פונקציה יהודית לאקדמיה שאינה מתמלאת ממילא, וחשבתי שהקמתה ת Tosif' עוד מקור קנהה מצד מי שלא יהיו חברי האקדמיה. הרוב דברו נגד הקמת האקדמיה. בסופו של דבר, שניהם לאחר הקמת האקדמיה, נוכחות שבדיעבד היה צורך רב באקדמיה ועודoka מפני מספר המוסדות להשכלה גבוהה גדול, ועל כן נועד לאקדמיה הפקיד שעד אז לא היה קיים. בעבר נהוג היה שב.uniינשטיים מסויימים מכירעה האוניברסיטה. האוניברסיטה ומכוון ויזמן היו קרוביים מאוד זה לזה, וב.uniינשטיים הנדסיטים טיפל הטכנוני, אך עם ריבוי המוסדות נוצר הצורך במוסד שייהי מוערך ומקובל כגורם בלתי תלי ובלתי אינטנסטיבי.

בן-גוריון ראה באקדמיה את המרכז המדעי של ישראל ושל העם היהודי. אחת הפעולות הראשונות שהתחלנו בהן עוד כשישבנו ברחוב

פרופ' אורבך: מי יוזם בעצם את רעיון הקמתה האקדמית? היזמה באה בעיקר מודע בזיגוריון, מבנ"צ'יוון דינור וממוסד שנקרא 'מרכז לתרבות והאמנות' או מרכז ז'נ-לייר. הגברת ו'ליר' הזמניה מפעם לפעם אנשי מדע והעסיקה אותם בפרטן בעיות העולם. אחד האנשים החביבים עליה היה אהרון קציר ז'ל', והשתתפו גם מלומדים שלימים היו חברי האקדמיה. בשיחות אלה עלה הרעיון 'מי מציןanza' תצא תורה - המטיל על אנשי המחבר והמדעת בישראל למצוא דרכיהם מתוך המדע לחידוש פני החברה ולתיקונה. נוצר קשר בין האידאולוגיה ובין הפיתוח המדעי. בשנת 1957, שלוש שנים לפני הקמת האקדמיה, הריצ'טי בועדת הحسبה של קרן ז'נ-לייר על אקדמיות בעולם - מה הן ומה תפקידן - ובארבעת העמודים הראשונים של ההרצאה הגעתו למסקנה שעדיין לא הגיע הזמן לדבר על אקדמיה במדינת ישראל, מפני שבסתה הכל היו קיימים אז שלושה מוסדות להשכלה גבוהה ולמדע - האוניברסיטה העברית, הטכניון ומכוון יצמן - וכן חברות מדעיות, ובכל זאת בשני העמודים האחרונים הביע ריצ'טי דעת חיובית יותר מ谈起ה ראיית התפתחות הארץ - השαιיפה לקולוט מדענים בעליים וליצור קשרים עם אנשי מדע יהודים בעולם. והוסףתי עוד נימוק: להוציא יהודים בעולם. שר הדריון למלאת את הדבורה לקלוט את המדע בארץ בזיגוריון. הוא הביא את הדבר לפניה באמת היהי כבוד. הוא מילאה את ידו ואת ידי המשלה, והמשלה מילאה את ידו ואת ידי שר הדריון למנות וידע מכין להקמת האקדמיה.

פרופ' מזר: האיש הפעיל ביותר בעניין האקדמיה היה דינור. בשביilo זה היה עניין כל-يهודי ואוניברסיטלי. דבר שהחברים באקדמיה היו מן הארץ, אבל היו גם חברי הו. זמן רב אנחנו מطالبינו בבעיה זו. דבר על חברי חוות היהודים ולא יהודים. תמיד הפתיעו אותנו התעניינותם הרבה של ג'ן ז'נ-לייר בעניינים הכרוכים במרכז לתרבות האדם. אצלה זה היה ייעוד וחוזן ובלעדיה לא היה קם הבית הזה. אהרון קציר וואה באקדמיה תליתין, צורך חיוני למדינת ישראל. יום אחד הוא הזמין מלון גולדמן בתל-אביב את דורי ואותי כדי

שלום ודינור, שנכחו באותוeting, לא התיחסו כלל לוויוח האידיאולוגי אלא ורק לצד המעניין, לארגון, לשוויה, להוצאה לאורם. דינור ניק מחלום קיים על האקדמיה – הצעתו של גרען להקים "אקדמיה יהודית" במאמר הנושא את השם הזה. כמובן, הוא לא היה יכול לדבר על אקדמיה עברית ולא על אקדמיה לכל ענפי המדע. הוא הדגיש ענייני היסטוריה והជיה שואהקדמיה תוכזיא לאור את המקורות של תולדות ישראל. האקדמיה היהודית לא קמה, ודינור רצה שהאקדמיה הישראלית תפרע את החובב. ואמנם אחת התכניות הראשונות שלנו היא הוצאת מקורות לתולדות ישראל. שלום ראה באקדמיה את המשך האקדמיה שהוקמה פעם למדעי היהדות בבולין. חלקו היה רב בעיצוב הרצאות ובפרסוםן. קציר השיג הישג גדול מבחינה מעשית כאשר קידב את קרן וילר לעניין האקדמי.

השאלה של חברי חוץ לא ירדה מן הפרק. היא עולה מדי פעם בפעם מחדש. באספה הכללית אחריו מלחמת ששת הימים גם אנשים שהסתיגו מהуниין של חברי חוץ ריכזו את מדתם. עיקר ההיסוס לא היה שלא ימצאו אנשים, אלא שאחננו נוטלים לעצמנו איזו סמכות שלא מגעה לנו. וудין הסיבה הזאת קיימת. אנחנו בסך הכל אקדמיה של חמישים חברים. איןנו יכולים ללכט להבדה בין היהודים ולא יהודים, אבל מכיוון שאחזה היהודים בין גדול המדע לא קטן, באופן אוטומטי יש אפשרות שיהיה יהודים ביניהם.

התעוררו גם בעיות מעשיות, למשל מה הם התחומיים שהאקדמיה עוסקת בהם. ועדת יפתח יושבת עתה על עניין חלוקת הסמכויות והתפקידים ועל מקום משרד המדע. בוועדת שוף כבר דבר פעם על עניין שר המדע. זאב שוף הסכים לקבל עליון להיות יו"ע אדמיניסטרטיבי של האקדמיה בתוקופת הקמתה. הוא האשיך דחף את עניינו קיבל חוק האקדמיה וניסות התקנון. הוא עשה את עבודתו כתפקיד כבוד. הוא גם היה איש של המועצה להשכלה גבוהה, שארן לא רצה לקבל ממשרד החינוך. ועדת שוף דנה בכל העניינים, גם בעיות של מדע, ולא זימנה את האקדמיה, אף על פי ששופ היה מעורב בענייני האקדמיה. הייתה ישיבת מלאה של האקדמיה שבה כמה מהחברים דיברו על מקומה של האקדמיה: עיסוק רק במדע בסיסי, הכללת המדע השימושי, עיסוק בענייני השכלה גבוהה. זה

ויצמן עמדו לבוא ולעמוד בראש מחלקות מדיעות כמה מגדולי המדענים היהודיים בארץית הברה, ובסופו של דבר הגיעו רק אחד או שניים. זו הייתה החוצה, אבל אי אפשר לזכור אותה לחובת האקדמיה.

פרופ' מזר: אני יכול להסביר הרבה דוגמאות של אישי מעד בעלי שם שרצו לבוא, אבל התנאים לא אפשרו זאת. התנדבות לשיטה שנטקבלה, שאין להזכיר חזר חוץ. היו יתירים בחרית אישים מעד מחוץ הארץ לפיזיולוגיה שתיקבע ברוב קולות. הוחלט שלא לאשר הצעה זו. העצנו שיש לנו חברים כמו שאול ליברמן המנוח – והוחלט שלא. לאחר שלLIBERMAN התישב בירושלים החלטו בחוב והוא נבחר. הגיע הזמן לחשב על בחירות חברי היישובים בחו"ל ארץ.

פרופ' סלע: מעצמות מדיעות כמו ארכוזיה הברה או אנגליה יכולות על אלף חברי אקדמיה למנות חמישים חברים ממחוץ, אבל אצלנו הברה היא חמישים חברי אקדמיה וחמש מאות חברי חוץ או שלושים מיוחדים, שעל כל אחד מהם יהיה לנו אויבים רבים.

פרופ' אורבר: ב-3 בפברואר 1960 אמר בז'גוריון באולם הסנט של האוניברסיטה העברית: "אני ידוע טוטובי אנשי המדע שישובים פה הביעו ספקות ופקופקים אם יש צורך באקדמיה, אבל אני גם יודעת, כשהאנחנו הגענו לארץ וראינו את הארץ וידענו את הארץ הארץ זבת הלב ודבש, שאלנו איפה החלב ואיפה הדבש. והנה בינתיהם הארץ מוצפת". באוטה החזמננות טען טענות נגד הוגו ברגמן, שבאותה ה시יטה אמר שאנו יודע אם בכלל יש מקום לאקדמיה. המדע – כך התבטא ברגמן – עשוי להביא לידין על המין האנושי. בז'גוריון יצא בקצב עצום וטען: "איך אתה יכול להגיד דבר כזה? המדע יש בו ברכה!" ואנא נאום מלא התחבות לטובות המדע מתוך אמונה ממשית. בוגר נקט עמדה שביעירה קיבלה את דעתו של בז'גוריון, אבל היה בה גם כדי לצאת ידי חובה ברגמן. קציר הטרף לדעתו של בז'גוריון.

בז'גוריון בודאי הושפע מכך. בפגישתليلו בביתו של קציר בתל אביב התנהל ויכוח בשאלת אם המדע מביא ברכה לחברה. בז'גוריון לא פקפק בכך. בוגר ספר שביבר אצל אינשטיין ומצא אותו עצוב, ועצבתו, ברוסיה. בשנים הראשונות של המדינה לא הייתה בין המדענים היהודים בעולם נטיה לבוא הנה, אולי בגל המלחמות. שנוסף מכון

שהמרכז הישראלי לקידום תרבויות האדם הקיצב סכום גדול לבניין הממשלה נתנה את הקרן. בהתחלה חשבו על מדעים לחוץ ועל רוח לחוץ. חשבו גם על מדעי החברה לחוץ ועל טכנולוגיה לחוץ. בהחלטה דובר על מדינת ישראל ולא על העם היהודי. אבל מחלוקתה של האקדמיה של מדינת ישראל ליצור קשרים עם מדענים יהודים בתפוצות. את הדבר הזה הדגיש בז'גוריון כמה פעמים, ולא רק הוא. גם אהרן קציר היה שותף לגיטום נשיאות מדען מן העולם. בז'גוריון אמר שבין מקבלי פרס נובל בעולם ב-1960 יש 15% יהודים ואיך יתכן שהם לא תרמו לעניינה של מדינת ישראל ולתחיינו של העם היהודי? הוא ראה את הפיקוד האקדמי לגיטם מדענים מן העולם ולא רק של הזוכים בפרס נובל.

פרופ' ווֹרטֶרְן: עד היום מתהובטים בנושאים מדענים יהודים ונגיס העולם המדעי בכלל לעוזרת מדינת ישראל.

פרופ' סלע: אחד התפקידים החשובים של האקדמיה הוא לקשר בין מדענים בישראל ובין מדענים בינלאומיים והוא אקסניה לכינוסים. המגעים בין מדענים בעולם ביום חופשיהם למדדי והמנגים באזורים שבהם אין קשרים דיפלומטיים ויש רק יחסי עניונות הם דזוקא במושגים מדענים. אולי בראשיתה האקדמיה לא התכוונה לקשרים האלה, אבל דזוקא זה אחד ההישגים הגדולים שלה. אני סבור שיעיות גדול הוא להכין ורשימה של מדענים מובהקים בלבד. צריך לעשות רשות רשות ידידיים מובהקים בעולם.

פרופ' ווֹרטֶרְן: אני נוטה להפריד בין יחסיו החוץ המדעיים הפורמליים של מדינת ישראל, שהאקדמיה שותפה לביצועם, ובין גישת מדענים לעוזרת מדינת ישראל. אבל ישנו תפקיד חשוב לאקדמיה – לרטום מדענים מובהקים בכל רחבי העולם לעוזרת המדע בעולם. מדינת ישראל ולעוזרת מדינת ישראל בכלל.

פרופ' תלמי: כדאי לבדוק את הבעיה של מדענים יהודים שלא נחלצו לעוזרת מדינת ישראל בשנותיה הראשונות. אחרי מהפהכה בברית המועצות הוקסמו מדענים יהודים רבים, ליברים וشمאלניים, מן החוץ הסוציאליסטי בכיוול ונסעו לתרום למפהכה ברוסיה. בשנים הראשונות של המדינה לא הייתה בין המדענים היהודים בעולם נטיה לבוא הנה, אולי בגל המלחמות. שנוסף מכון

התנועה של מדענים. עמדתנו הייתה נחרצת ותרמה לפועלות שננקטו.

פרופ' רוטנשטייר: הייתה ירצה של ארנסט ברגמן לטיפול באוניברסיטאות. התמורות שהחולו קשורות בהקמת מוסדות כגון המועצה להשכלה גבוהה, מוסד שלא היה פעיל ממש עד הקמת הוועדה לתכנון ותקצוב, משום שלא היה לו גוף אקווקטיבי.

בעניין הקרן למחקר בסיסי זוכה היישבה שיזם ארנסט דוד ברגמן זל. ות"ת קיבלה את כיוון הפעולה הזה, והקרן היא עתה חלק מתקציב ההשכלה הגבוהה.

אפרים קציר יוזם הדינונים על מחקר יישומי. כל עוד היה בתפקיד נשיא דוחה לעניין זה למרות התנגדות המוסדות. אם מושרטים את המפה של פעילות האקדמיה, צרייך לקחת בחשבון את יחס הגולמן עם המוסדות שקבעו ביניים, וחשוב מאד שיסופו להתקיים.

פרופ' מרג: הייתה מחשבה שאולי צרייך להקים כמה אקדמיות אך החליטו להקים אקדמיה אחת שיש לה שתי טיבויות. השאלה אם המצב הזה מעכבר התפתחות בשטחים כגון רפואיים ומשפטים. יתכן שיש ערבות בתחוםים בחטיבה למדעי הרוח עם כללה ועם חברה.

פרופ' תלמי: ארנסט דוד ברגמן דחף את המחקר הבסיסי. בשנים הראשונות נתקבלו מן המשלחת הקצובה ישירה זעומה, והוא שנים שאלתי את עצמי אם יש טעם לחקק את הסכם הזה. אבל כשזוכמה ות"ת קיבלה עוד תקציבים התחליה הפריחה של הקרן, אף שעדין היא זעומה ואני מספקת את הרצאים. המצב היום בשטחי המדע באמות משבע רצון, והרבה דברים ששאלוי האקדמיה הייתה נקרהות לעשות ולעוזד נעשים בידי המוסדות. למשל, האקדמיה תומכת בכנסים מדעיים, אבל גensis מדיעים ובאים גם בily התמקה הצנואה של האקדמיה.

עלינו לחשוב במה האקדמיה יכולה לתרום תרומה יהודית בתוקף מעמדה ומעבר לדברים הנעשים היום.

פרופ' בליך: ייעוץ צרייך להתבסס על מחקר שיטתי והדבר דורש מגנון, שטבון הדברים, אין לאקדמיה. לכל ייעוץ צרייכים לאסור חוקרים מובהך, لكن את הביקורת העצמית על האקדמיה לא עסקה בייעוץ אפשר להבין על רקע התנאים.

פעילה בהחלטה להקים את האוניברסיטהばかり-שבע.

פרופ' אורבן: בועודה הזאת כיהנו שניינו גם אהרון קציר ועמוס דה-שטייט. בעקבות החלטות הוועדה נערכו דין במליאת האקדמיה, והיו חברים שעעררו על שקיבלו את התקפיך הזה ושבעצם קיבלתו חיבנו את האקדמיה. את הוועדה הריבבה המשלחה על טוהרה חברי האקדמיה. אנחנו טענו שפעלנו באופן אישי.

בויקוח על דין וחשבון שرف היה ועתד אד-הוק שהערכה את הדוח"ח וחבריה היו א"ז ברגמן – יוז", עמוס דה-שטייט ואני. ברגמן טען שיש לקבוע עםacha ולתמייד אם האקדמיה היא גוף שצורך רק ליעץ או גוף בעל סמכויות שצורך גם לפעול. הוא גם שאל אם האקדמיה צריכה ליטול זימה ולפעול, ואם האקדמיה מוכנה להגדיר את התחומים שבהם היא צריכה ליעץ או לפעול. האקדמיה היא גוף שבஸמכותו לטפל במידיניות מדע, במחקר הבסיסי, במחקר השימי ובהשכלה הגבוהה. הדברים האלה, שברגמן הציגים בקיצונית, לא היו דעת כל הוועדה, אבל בויקוח שהתקפים או באקדמיה בשאלת אם צרייך או לא צרייך להיות שר מדע ומשרד מדע אלה היו שאלות בסיסיות. המציגות הביאה לאקדמיה דברים שלא חשבו עליהם מראש, למשל את הקרן למחקר בסיסי, כתע אחד העיסוקים החשובים והגדולים של האקדמיה.

פרופ' דבורצקי: בפרוטוקול משנת תשכ"ה נכתב: "לאור העובדה شبישיבותה האחרונות של החטיבה למדעי הטבע גבורה הדעה כי מחובת האקדמיה ליעץ לממשלה גם ביזמתה היא בתחוםים המוגדרים בחוק, דינה המועצה בשורה של שטחי פועלה של האקדמיה כגון מלכתי ליום ולכון. להלן רשימת הפעולות שהוחלט עליהן".

עוד דוגמה ליוזמת האקדמיה היא הקמת הקרןנות באード וביריד למחקר החקלאי ולמחקר תעשייתי. הינו שותפים בהקמתם ובהפעלתם של כמה מוסדות, ביניהם המכון לחקר הפיזיולוגיה של חרקים בניירובי ICIPE. פעילות חשובה אחרת נעשית במוסדות בינלאומיים ובראש ובראשונה באיקסו'. הינו בין היוזמים להקמת הוועדה Free Circulation of Scientists והינו גם היוזם – תוך מלחמה קשה בלינינגרד – להקמת הוועדה לשיטות מדען Safeguards of Science פיליפ הנדלר, התחללה הפעולה למען חופש

היה גם כרוך בוועדת אד-הוק להערכת הדינוחשyon שמסר זאב שרגי, וו"ר הוועדה היה א"ד ברגמן. הוא החיב לאקדמיה תפקדים כוללים ביותר. הוא חשב שהאקדמיה צריכה לעסוק גם בעניין ההשכלה הגבוהה וגם במדוע בסיסי וגם במידע שימושי.

פרופ' בליך: מה הייתה עמדת האקדמיה כלפי העבודה של ועדת שרגי? הייתה חבר בוועדת שרגי והתרשם שרגי הקדים לדאות הרבה זמן לפני התפתחויות שרבו אחר כך את הצורך של סיור יותר שיטתי של צמיחת המוסדות להשכלה גבוהה והצורך של התחשבות בעビות מלכתיות בעניין זה. המסקנות של ועדת שרגי נתקבלו בעולם האקדמי ב策ורה שלילית למדי, ממש שטענו שהיו בהן נטיות להקטין את החופש האקדמי. **פרופ' מרד:** העניין בא מהשר יוספטל שהתענין דוקוא בשאלת הזרת, היה פועל בהכוונת האוניברסיטאות לצרכים מעשיים לטובת המדינה ושאף לצמצם את סמכויות הנהלות האקדמיות של האוניברסיטאות.

פרופ' ווֹרְטֶרְן: כיצד גובשו התקפדים המרכזיים של האקדמיה כפי שהוגדרו בחוק?

פרופ' דבורצקי: ועדת התקנון העתיקה את הנוהג באקדמיות מערביות אחרות. דנו אם להקים אקדמיה במתכונת המערבית או אקדמיה במתכונת מזרחית שהיא בעל מכך מחקר משלה. הוחלט על מתכונת מערבית, כדי שהאקדמיה לא תופיע כמתחרה על תקציבי מוסדות אחרים וגדיל שияה לה מעמד בלתי תליוני. תפקיד ייעוץ קיים במרבית האקדמיות.

פרופ' סלע: בארכזות-הברית הממשלה מרובה להיוועץ באקדמיה. כמה פעמים האקדמיה בקשה הממשלה עצה מן האקדמיה ובאיו' מידה האקדמיה לקחה יוזמות וטיפול בנושאים דוחקים במשולש?

פרופ' דברצקי: הממשלה פנתה לאקדמיה בעניין התכנון האורבני של המדינה. לצורך זה הקמנו ועדת בראשות פליקס ברגמן, אך העניין נפל. הופכה ההבטחה שלא תקבעה עובדות חדשות עד שהועודה תגיש את מסקנותיה. האקדמיה של ארכזות-הברית רכשה עצמה מעמד שאין דומה לו בשום אקדמיה בעולם המערבי. רוב תקציביה מבוסט על חוויה מחקר והשלטונות מזמינים ממנה מחקרים בנושאים חשובים ומתחשיים אליהם במרחב הרציוני. לנו גם לחברת הממלכתית הבריטית אין מעמד דומה. כדי להזכיר שהאקדמיה הייתה שופפת

פרסומים חדשים בהוצאת האקדמיה

בניתה של תרבות עברית בארץ-ישראל

חלק ראשון בעריכת זהר שביט תשנ"ט. כרך + 690 + xvii עמ. x 16 ס"מ. כרך קשה. בשיתוף עם 'מודד ביאליק'.

שביט, 'התפתחות כתבי העת והעתונות', 'התפתחות המולות העברית בארץ-ישראל', 'התפתחות האיגודים המקצועיים'; יהואש הירשברג, 'התפתחות הגוף המקצועי במוסיקה', 'אגודות קונצרטים', איגוד מקצועי ומאבק הקיימים'; שמעון לב-ארי, 'התפתחות התאזרוניות', 'מעמדם המקצועי של השחקנים והבמאים'; דב שידורסקי, 'התפתחות הספרות ביישוב היהודי בארץ-ישראל'; גילה בלס, 'אגודות הציירים והפסלים'. החטיבה הריבית מוקדשת להתחנות המערכות המשניות בתרבויות: זהר שביט, 'התפתחות ספרות הילדים בארץ-ישראל', 'התפתחות הספרות הלITERATURE', נתן שחר, 'השיר הארץ-ישראלית – התהווותו, צמייתו והתחנותו' בשנים 1882–1949'; בתיה دونר, 'תולדות הגרפיקה השימושית', גיורא מנור, 'תולדות המחול'; משה צימרמן, 'תולדות הקולנוע העברי בתקופת היישוב'; שמעון לב-ארי, 'התפתחות התיאטרון המשני', 'התפתחות התיאטרון' בתארון; יהואש הירשברג, 'חיי המוסיקה היהודית באירופה', 'המסגרות של חיי המוסיקה'. החטיבה דנה בעברית המרכזים של התרבות הארץ-ישראלית, 'מעמדה של התרבות בתהליך יצרתה של חברה לאומית בארץ-ישראל, עמדות יסוד ומושגי יסוד'; רפאל ניר, 'מעמדה של הלשון העברית בתהליך התהוויה הלאומית'. החטיבה השנייה דנה בעבר המרכזים של התרבות העברית מיורופה לארץ-ישראל: זהר שביט, 'תהליכי המרכזים באירופה', 'גיסת המרכזים באירופה', גיסתו של המרכז הספרותי באירופה ונדידת המרכזים בארץ-ישראל; 'הערה על אופיה החסר של התרבות העברית

תולדות היישוב היהודי בארץ-ישראל מאות העלייה הראשונה

בניתה של תרבות ענוית חלק ראשון

הכרך זהה הוא השלישי בסדרה וחתבת יריעת של מאמריהם מונוגרפיים המתארים את היישוב היהודי בארץ-ישראל בהתחנותו על כל פניו, מן העליה הראשונה. שני הכרכים הראשונים עוסקים בצד ההיסטורי והמדיני של ההתיישבות היהודית בארץ-ישראל בתקופה העותמאנית ובתקופת המנדט הבריטי. הכרך זהה מוקדש להtagבשותה של החברה הלאומית בארץ-ישראל מן היבט התרבותי.

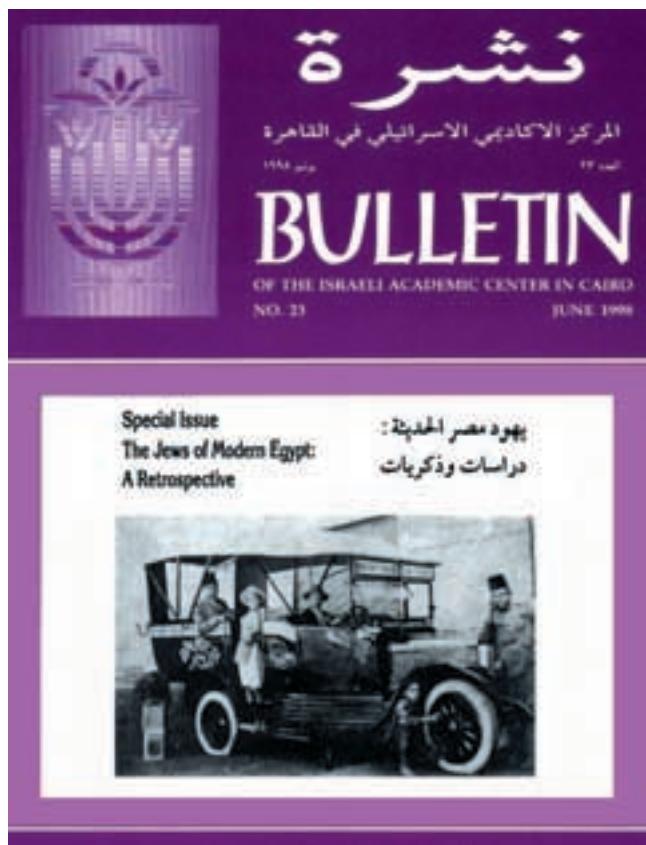
בספר ארבע חטיבות עיקריות. בחטיבת המבאות מתואר הרקע ההיסטורי, הרעיוני והמושגי להתחנות התרבות העברית בארץ-ישראל: זהר שביט, 'מבוא'; יעקב שביט, 'מעמדה של התרבות בתהליך יצרתה של חברה לאומית בארץ-ישראל, עמדות יסוד ומושגי יסוד'; רפאל ניר, 'מעמדה של הלשון העברית בתהליך התהוויה הלאומית'. החטיבה השנייה דנה בעבר המרכזים של התרבות העברית מיורופה לארץ-ישראל: זהר שביט, 'תהליכי המרכזים באירופה', 'גיסת המרכזים באירופה', גיסתו של המרכז הספרותי באירופה ונדידת המרכזים בארץ-ישראל; 'הערה על אופיה החסר של התרבות העברית

The Bulletin of the Israeli Academic Center in Cairo

Academic Editor for nos. 20-23: Sasson Somekh
 Issue no. 23: Special Issue on the Jews of Modern Egypt,
 June 1998

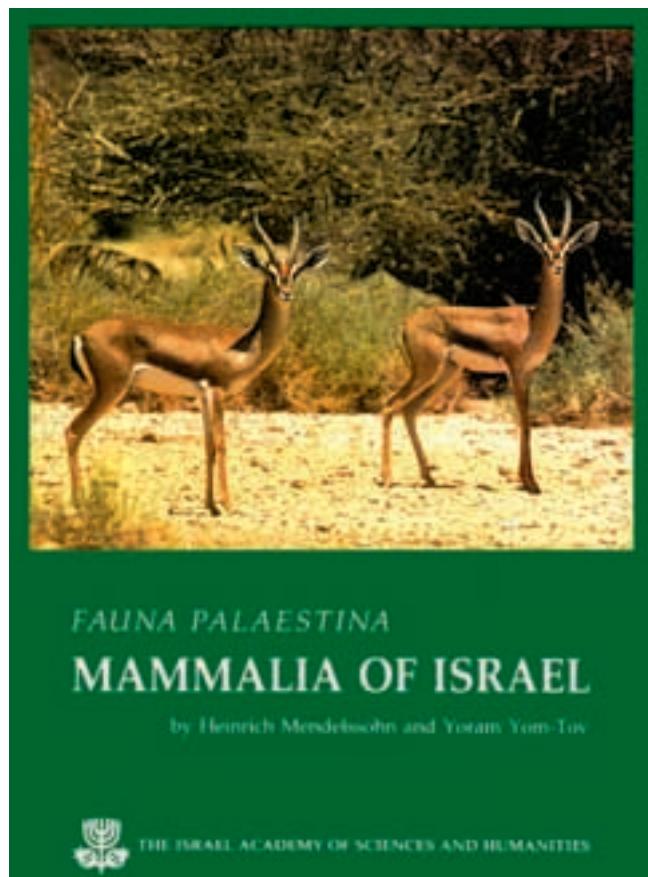
Contents: Shimon Shamir, "Notes on Researching the Modern History of Egyptian Jewry"; Jacques Hassoun, "Can Egyptian-Jewish Identity be Reconstructed in France?"; Michael M. Laskier, "The Jewish Press in Egypt in the Inter-War Years: The Journal *Israel*"; Wolfgang Freund, "Reminiscences of Life with Egyptian Jews 1957-1977"; Inbal Perlson, "The Jewish Musicians of Egypt"; Albert Benyakov Salama, "The 'Hakoah' Sports Club in Heliopolis"; Jacqueline Kahanoff, "My First Passover." *In Arabic*: Nabawi Serag, "Couple Trouble: A Document from the 'New Geniza'"; Joseph Al-Gamil, "Rabbi Tuvia Halevi Babowitz, the Last Karaite Rabbi in Egypt"; Marcel Sagiv, "Naim Takla's Jewish Characters"; Naim Takla, "Class Photograph" (a story); Eli Amir, "The Love Story of He-Onion and She-Onion, or: How I Became an Israeli Writer"; Nabawi Serag, "Opening of the Library of Jewish Heritage at the Ben-Ezra Synagogue."

Fauna Palaestina

Mammalia of Israel

Heinrich Mendelssohn and Yoram Yom-Tov 1999. viii + 440 pp.,
 37 colour plates, frontispiece, map. 18 x 27 cm. Cloth.

מטרת הסדרה הזאת לתאר בפירוט את כל קבוצות החיה של ארץ-ישראל וסביבתה. עד כה ראו או רואו מונוגרפיות פרי עטם של זואולוגים בארץ ובועלם על כמה מינים של חרקים ועכבישנים ושל רכיכות. הספר 'יונקי ארץ-ישראל', שראה אורה, נועד להביאו לידיעת החוקרים בארץ ובועלם את המידע שהצטבר על יונקי היבשה בישראל (בכל זה עטיפים). במבוא מתוארים בקצרה אופיו הפיזי והביולוגי של האזור; הזווארגאוגרפיה והסבירה של יונקי ארץ-ישראל והשפעת האדם על היישודותם, אוכלוסיותיהם ותפוצתם; כמו כן משורטוטה בקצרה תולדות חקר היונקים בישראל. בספר מוצגים 95 מינים של יונקי יבשה בישראל הנמנים עם שמווה סדרות: אוכלי חרקים, עטלפים, ארנביים, מכרסמים, טורפים, חמורוי בר, שפניים, זוגי פרסה. בתיאור כל אחד מן המינים מובאים פרטים על תפוצתו, עדות על קיומו במאותנים (אם נמצא), karyotype, סביבתו, מזונו, התנהגוותו, טפיליו, ויחסיו עם האדם. את התיאור מלווים מפה, צילומי גולגולת ולוחות המתבאים נתונים על מידות הגוף והגולגולות של פרטיהם השמורים באוספים הביולוגיים בישראל. התיעוד המפורט מלאווה במחבר צילומי צבע.

כ"ג בתשרי תש"ס (7 באוקטובר 1999)
הרצאת Prof. Geza Alföldy מהידלברג על
The Monuments of Rome and Their Inscriptions

כ"ח בסיוון תשנ"ט (9 ביוני 1999)
יעיננס בתקנות עמי האסלאם

יום עיון לזכר פרופ' דוד אילון
בשיתוף פרופ' ח'ים תadmor, פרופ' מנחם
קיסטר, פרופ' איתן קלברג, פרופ' יהושע בלאי
הרץ: ד"ר עמייקם אלעד, ד"ר ראנון עמית, פרופ'
יעקב לסנו, ד"ר נמרוד הורביז, פרופ' דוד
קושניר, פרופ' אמנון כהן, פרופ' משה שרון

י"ט בסיוון תשנ"ט (3 ביוני 1999)
יום עיון לכבוד של פרופ' מנחם שטרן במלואות
עشر שנים למוותו
בשיתוף פרופ' ח'ים תadmor, פרופ' מנחם שטרן במלואות
בנימין איזק. הרץ: פרופ' יוסף קפלן, פרופ' משה דוד הר
פרופ' בנימין איזק. הרץ: פרופ' אלברט
אוֹמֶגֶטִין, ד"ר יונתן פריס, פרופ' ישראל שצמן,
פרופ' חנה כוֹתָן

יב' בחשוון תש"ס (24 באוקטובר 1999)
יום עיון וקבלת פנים חגיגית לכבוד פרופ'
יהודים בלואו במלואות לו שמותנים שנה
בשיתוף פרופ' ח'ים תadmor, פרופ' מנחם
בן-שושן, פרופ' חגי ברשטיין, פרופ' יוסוף יהלום, פרופ'
פרופ' נב' ערפט, פרופ' יוסוף יהלום, פרופ'
סטיב קפלן. הרוץ: פרופ' מ"צ קדרי, פרופ' אריה
לוין, פרופ' משה פיאמנטה, פרופ' אהרון ממן, ד"ר
פרופ' סימון הופקינס, פרופ' אלישע קימרמן, ד"ר
משה פולונטן, פרופ' גדיון גולדנברג, ד"ר
شمואל פסברג

ט"ז בחשוון תש"ס (26 באוקטובר 1999)
הרצאה השנתית השביבית לזכר השופט
ברנדיזיס. Prof. Francis Reynolds מאוקספורד
The Diversity of our Common Law: A Warning for Unification Projects

ב' בתמוז תשנ"ט (16 ביוני 1999)
ערב לזכרו של בת-שבע דה רוטשילד
בשיתוף פרופ' נתן שרון, פרופ' דין דודאי,
פרופ' אלכס קינן. פרופ' אלפרד גולדברג
מאוניברסיטת הארווארד הרצה על:
The Dynamic State of Cell Componenets: Why Do Our Cells Continually Destroy Their Own Proteins?

ג' בתמוז תשנ"ט (17 ביוני 1999)
ערב לזכרו של פרופ' יעקב טלמוני
פרופ' רן הלוי (CNRS) הרצה על
בין מסורת לברית לאבסולוטים דמוקרטי: מין
המשטר הישן למהפכה

כ"ג בסיוון תשנ"ט (7 ביוני 1999)
טקס הענקת הפרס בחקר הקבלה ע"ש גרשום
שלום לפרופ' יהודה ליבס

כ"ה בתשרי תש"ס (5 באוקטובר 1999)
ערב לזכרו של פרופ' שלמה מורג במלואות
שלושים למוותו בחלוקת פרוספ' יהושע
בלאי, פרופ' מנחם בן-שושן, פרופ' מ"צ קדרי,
פרופ' אבי הורביז, פרופ' אשר לאפר

ישיבות וטקסי	
י"ד בכסלו תש"ס (23 בנובמבר 1999), ישיבת החטיבה למדעי הטבע	16.00
יום ג' כ"ח בכסלו תש"ס (7 בדצמבר 1999), האספה הכלכלית הפתוחה – הרצאות החברים החדשניים	17.00
יום ד', כ"ט בכסלו תש"ס (8 בדצמבר 1999), טקס חנוכת פסל אלברט איינשטיין בחצר האקדמיה	17.30
יום ג', י"א באיד תש"ס (16 במאי 2000), ישיבת החטיבה למדעי הטבע	16.00
יום ג', כ"ה באיר תש"ס (30 במאי 2000), ישיבת החטיבה למדעי הרוח	16.00
יום ג', ג' בסיוון תש"ס (6 ביוני 2000), האספה הכלכלית הסגורה	16.00

סינגל האקדמיה

- ד"ר מאיר צדוק**
מנהל כללי
- יוסף לנץ**
סמנכ"ל למנהל ולכספים
- ד"ר לאה צבעוני**
מציר אקדמי
רכזת החטיבה למדעי הרוח
- בוב לפידות**
ראש האגף לקשרי חוץ
- ד"ר יוסי סגל**
רכז החטיבה למדעי הטבע
- צופיה לסמן**
הווצאה לאור
- נעמי גל**
תקשוב ומידע

מטרות האקדמיה ותפקידיה

על-פי חוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים
תשכ"א/1961

1. לרוץ בתוכה חברים מטופבי אישי המדע
תושבי ישראל
2. לטפח ולקדם פעילות מדעית
3. ליעץ לממשלה בפעולות הנוגעות למחקר
ולתכנון מדעי בעלי חשיבות לאומית
4. לקיים מגע עם גופים מקבילים בחו"ל-ארץ
5. לפעול ביצוג המדע הישראלי במוסדות
ובכינוסים בינלאומיים, מתוך תיאום עם
מוסדות המדינה
6. לפרסם כתבים שיש בהם כדי לקדם את המדע
7. לעסוק בכל פעילות אחרת שיש בה כדי
לשמש את המטרות האמורויות

החטיבה למדעי הרוח

חיים תadmור, סגן נשיא האקדמיה	יעקב זיו, נשיא האקדמיה
שאלות שקד, יו"ר החטיבה	רות ארנון, יו"ר החטיבה
ישראל אומן	שמעאל אגמון
בנימין איזק	יקיר אהרוןוב
שמעאל נ' איינשטיין	נוגה אלון
יצחק אנגלרד	יהודית בירק
דוד אשרי	יעקב בקנשטיין
חيم ביינארט	פליכס ברגמן
יהודים בלאו	יצחק ברנבלום
זאב בנ'חאים	יורם גרונר
אהרן ברק	עמרם גרינולד
גדעון גולדנברג	אריה דבורצקי
abhängig גروسמן	ישראל דוסטרובסקי
הلال דלסקי	חימס הררי
אלחנן הלפרמן	מאיר וילצ'יק
دون הנדלמן	משה זכאי
מנחם הרן	לייאו זקס
ישראל ייבין	אלילן חת
מנחם עורי	יהושע יורתנו
רות נבו	abhängig כוגן
דוד נבון	רפאל לוין
יוסף נוה	אלכסנדר לויצקי
דוד פלוסר	יורם לינדנשטיראוס
ערזא פליישר	שנייאור ליפסוז
דניאל פרידמן	צבי ליפקין
יוחנן פרידמן	רפאל משולם
בנימין ז' קדר	יובל נאמן
איתן קולברג	מיכאל סלע
מיכאל קונפינו	הלו פורסטנברג
מאיר קיסטר	איליה פיאטצקי-שפירו
ARIOAL ROBINSTEIN	מיכאל פלדמן
דוד שולמן	דב פרומן
	אפרים קציר
	מיכאל רבין
	יחזקאל שטיין
	יצחק שטיינברג
	שמואל שטריקמן
	דן שכטמן
	שהרן שלח
	עדי שמיר
	נתן שרון
	זאב תadmור
	יגאל תלמי